

מעבר לדוח*

אגרת ינואר 2009

מעבר לדוח
איגרת פברואר 2009

חברי המערכת

עורכים:
בני ספירשטיין ואלינה שפושניק

מאמרי מסים:
ורד קירשנר, ג'רי זליגמן
מוראד אבו חמדי

מאמרי חשבונאות ודיווח:
משה פרץ
יעל ג'רסי, בני ספירשטיין, שלמה גולדפרב, אבי דנוס

מאמרי SOX:
גיא ספיר, רונית נועם

מאמרי ניהול סיכונים:
ירון חזן

עיצוב גרפי:
חמוטל ברנט

לתגובות והערות ניתן לפנות למערכת בדוא"ל: beyond.statement@il.pwc.com

כל המעוניין להירשם לקבלת פרסומי אגרת מעבר לדוח (ללא תשלום) מוזמן לפנות
למשרדנו בתל-אביב בדוא"ל: kesselman.marketing@il.pwc.com

פברואר 2009

לקוחות וידידים נכבדים,

אנו מצויים בעיצומו של משבר כלכלי מורכב וגלובלי, שכמעט ואין תחום שאינו מושפע ממנו. לצד השפעותיו הגלובליות של המשבר, בולט במיוחד הדיון המרכזי וחוצה הגבולות בנושאי חשבונאות ודיווח כספי שהתפתח בעקבותיו. דיון זה הביא, בין היתר, לשינויי תקינה חשבונאית מואצים וכן לקריאות לשינויים עתידיים שהושמעו על ידי גופי תקינה חשבונאית מרכזיים בעולם, כמו גם מצד רגולטורים, מנהיגי מדינות ועוד.

שינויים אלו מושפעים, בין השאר, מתהליכים גלובליים שהתרחשו בשנים האחרונות - אימוץ (או הערכות לאימוץ) תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים (IFRS) במדינות רבות ברחבי העולם, בד בבד עם העלייה בשימוש בשווי הוגן של נכסים והתחייבויות ככלי מדידה ודיווח כספי, הן במסגרת תקני ה-IFRS והן במסגרת כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב (US GAAP).

כצו השעה, אגרת זו מכילה מאמרים רבים במגוון נושאים, הקשורים, ישירות או בעקיפין, למשבר הכלכלי.

המאמר הראשון בפרק החשבונאות שבאגרת זו, סוקר מבחר התפתחויות הנוגעות לאמור לעיל, שחלו בחודשים האחרונים בנוגע לפעילות במוסדות התקינה והרגולציה בהקשר לחשבונאות ודיווח כספי באירופה, בישראל ובארה"ב. מאמרים נוספים בפרק זה מתייחסים לחידושים ספציפיים בתקינה החשבונאית, שרובם נובעים מהשלכות המשבר או קשורים אליהן.

גם פרק המיסוי הבינלאומי מרכז מספר התפתחויות בתחום המס, שחלקן קשורות במשבר הפיננסי, במדינות שונות ברחבי העולם.

מאמר נוסף, בפרק ה-Advisory, דן בהתמודדות עסקית בתקופת משבר עם נושים ובעלי עניין אחרים.

עם פרוש השנה האזרחית החדשה החלטנו לחדש מעט את מתכונת האגרת ולהפיקה בפורמט צבעוני ו"דידוטי" יותר. אנו מקווים שתהנו מהמתכונת החדשה ותמצאו עניין רב בתכני האגרת.

כתמיד, נשמח לעמוד לשירותכם מעל ומעבר לדוח.

בכבוד רב,

קסלמן וקסלמן
רואי חשבון

אגרת זו נועדה למסירת מידע בלבד, ואין לראות בתוכנה מתן יעוץ או חוות דעת מקצועית. דברי החקיקה המופיעים באגרת אינם נוסח רשמי. רק הנוסח הרשמי של החקיקה מחייב.

תוכן העניינים

פרק א' – מאמרי חשבונאות

3	משבר האשראי- השלכות ופעולות בעקבותיו בתחום הדיווח הכספי
9	תקינה חשבונאית בינלאומית ואמריקנית
13	פרויקט השיפורים (Improvements) לתקני החשבונאות הבינלאומיים
18	תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה" ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7 - "מכשירים פיננסיים: גילויים"
25	IFRIC 17 – חלוקות נכסים שאינם מזומנים לבעלים
	תיקוני חקיקה בנוגע לדיווח של "מנפיקות זרות" (Foreign Private Issuers)
	פרסום של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות
	שינויים במדיניות החשבונאית במהלך השנה הראשונה לאימוץ תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים
	פרסומים של רשות ניירות ערך
	מסמך מענה לשאלות שכיחות (FAQ 14): הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון בקשר עם ירידת ערך נכסים פיננסיים
	FAQ 16: הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון בנוגע להתחייבויות פיננסיות המיועדות כשווי הוגן דרך רווח או הפסד
	גילוי תזרים המזומנים החזוי למימון פירעון התחייבויות התאגיד
	הנחיה לעניין דוח בדבר מצבת התחייבויות של תאגיד לפי מועדי פירעון (ת126 פומבי)
	גילוי על תוכנית רכישה עצמית ועל רכישה עצמית

פרק ב' – מאמרי מסים

מיסוי ישראלי

פסקי דין

זכאות להחזר מס שנוכה במקור

פרשנות לטובת הנישום

מיסוי שחקנים זרים

גילוי וקבלת מידע על הסדרי מס עם נישומים

תיקוני חקיקה

עולים חדשים ותושבים חוזרים

חקיקה חדשה בנושא רווחי הון ודיבידנד

קיצור תקופת הצינון בחוק לעידוד השקעות הון

מיסוי שוק ההון בצל המשבר

מיסוי שוק ההון בצל המשבר – מקלטי סערה ליחידים

מיסוי שוק ההון בצל המשבר – מקלטי סערה לחברות

מיסוי בינלאומי

רפורמות ושינויי חקיקה

פרק ג' – מאמרי Advisory

עסקים בתקופת משבר - ניהול התקשורת עם נושים ובעלי עניין אחרים

פרק ד' – פרסומים של הרשת

המסע הקשה אל השווי ההוגן

פרק ה' – דיני תאגידים

האם זכאי דירקטור בחברה לעיין בניירות עבודה אשר שימשו את רואה החשבון המבקר של החברה?

30

37

41

פרק א'
מאמרי חשבונאות

תקינה חשבונאית בינלאומית ואמריקנית

פרויקט השיפורים (Improvements) לתקני החשבונאות הבינלאומיים

רקע

בשנת 2006, יזם המוסד הבינלאומי לתקינה בחשבונאות ("IASB") פרויקט שיפורים (Improvements) שנתי לתקני הדיווח הכספי הבינלאומיים ("תקני ה-IFRS"), ככלי לביצוע תיקונים הכרחיים, אך לא דחופים, בתקני ה-IFRS, שלא יכללו כחלק מפרויקט אחר ("פרויקט השיפורים"). פרויקט השיפורים נועד להקל את הנטל הכרוך בתהליך התקינה, באמצעות ריכוז התיקונים (שבעיקרם מיועדים לביטול חוסר עקביות בין תקני IFRS שונים ולהבהרת מלל בתקנים) במסמך יחיד, חלף הופעתם בסדרת שינויים חלקיים. בחודש מאי 2008, פורסם המסמך הראשון במסגרת פרויקט השיפורים ("מסמך השיפורים" או "המסמך"). הצעה למסמך שיפורים שני בפרויקט השיפורים, המסכם את הפעילות בנושא בשנים 2007-2009, פורסמה בחודש אוגוסט 2008 לתגובות הציבור.

מסמך השיפורים כולל שני חלקים:

1. תיקונים חשבונאיים המשפיעים על הצגה, הכרה או מדידה.
2. תיקונים שהם בעיקרם שינויים טרמינולוגיים או שינויי עריכה, ואשר השפעתם החשבונאית מזערית.

להלן יובאו עיקרי מבחר התיקונים לתקני ה- IFRS, מתוך התיקונים המופיעים בחלקו הראשון של המסמך.

יצוין, כי בהתאם לסעיף 19 לתקן חשבונאות בינלאומי 8 – "מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות" ("IAS 8"), ככלל, למעט חריגים המפורטים ב- IAS 8: "... (א) ישות תטפל בשינוי במדיניות חשבונאית, הנובע מישום לראשונה של תקן או פרשנות, בהתאם להוראות המעבר הספציפיות, במידה וקיימות, באותו תקן או באותה פרשנות; ואילו (ב) כאשר ישות משנה מדיניות חשבונאית, בעת ישום לראשונה של תקן או פרשנות, אשר אינו כולל הוראות מעבר ספציפיות החלות על שינוי זה, או משנה באופן יזום מדיניות חשבונאית, על הישות ליישם את השינוי בדרך של ישום למפרע."

תיקונים לתקן דיווח כספי בינלאומי 5 - "נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו" ("IFRS 5"):

נושא התיקונים:

תוכנית למכירה חלקית של זכויות בחברה בת, המביאה לאיבוד השליטה בחברה הבת.

הרקע לתיקונים:

חוסר בהירות לגבי יישום הקריטריון שנקבע בסעיף 6 ל- IFRS 5, לעניין סיווג נכס לא שוטף (או קבוצת מימוש) כ"מוחזק למכירה", בקשר עם תוכנית למכירה חלקית של זכויות בחברה בת, המביאה לאיבוד השליטה בה. על פי סעיף זה, נכס יסווג כ"מוחזק למכירה" אם ערכו הפקסטי יושב (recovered) בעיקר באמצעות עסקת מכירה ולא באמצעות שימוש מתמשך. לכן, כאשר חברה תכננה להמשיך ולהחזיק בזכויות בחברה מוחזקת, לאחר מכירת השליטה בה, עלתה השאלה, האם יש לסווג את נכסי והתחייבויות החברה הבת כמוחזקים למכירה.

עיקרי התיקונים:

התווספו סעיפים חדשים ל- IFRS 5, שעיקריהם כדלקמן:

סעיף 8A - כאשר ישות מחויבת לתוכנית מכירה, שבמסגרתה היא מאבדת את השליטה בחברה בת, עליה לסווג בנפרד את הנכסים וההתחייבויות של החברה הבת כ"מוחזקים למכירה" (אם מתקיימים הקריטריונים האחרים לתקן לעניין סיווג כאמור), גם אם לאחר המכירה הישות ממשיכה להחזיק בזכות שאינה מקנה שליטה בחברה הבת לשעבר.

סעיף 36A - אם חברה בת כאמור בסעיף 8A לעיל, מהווה קבוצת מימוש שמקיימת את ההגדרה של פעילות שהופסקה (תחום פעילות עסקית או איזור גיאוגרפי משמעותי נפרד), על הישות המחזיקה ליישם לגבי אותה חברה בת את דרישות הגילוי וההצגה שנדרשות לפי IFRS 5 לגבי פעילויות שהופסקו (סעיפים 33-36 ל- IFRS 5).

תחילה:

התיקונים ייושמו לגבי תקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 ביולי 2009 או לאחריו; התיקונים ייושמו באופן פרוספקטיבי מהמועד שבו מיושם IFRS 5 לראשונה, תוך התחשבות בהוראות מעבר מסוימות בתקן חשבונאות בינלאומי מספר 27 (מתוקן) - "דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים" ("IAS 27R") כפי שתוקן במסמך השיפורים (ראה/י להלן). יישום מוקדם אפשרי, אם מיישמים גם את IAS 27R על תיקוניו במסמך השיפורים. במקרה של יישום מוקדם, יש לגלות עובדה זו.

תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 1 (מתוקן) - "הצגת דוחות כספיים" ("IAS 1R"):

נושא התיקון:

הסיווג במאזן של מכשירים פיננסיים נגזרים כשוטפים/בלתי שוטפים.

הרקע לתיקון:

סעיפים 68 ו- 71 ל- IAS 1R מציינים שנכסים והתחייבויות המוחזקים בעיקר למטרות מסחר יסווגו כנכסים שוטפים והתחייבויות שוטפות, בהתאמה. במסגרת הדוגמאות המובאות בסעיפים האמורים לנכסים והתחייבויות מעין אלו, מצוינים נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות, המסווגים כ"מוחזקים למסחר" בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה" ("IAS 39"). בהתאם להוראות IAS 39, מכשיר פיננסי נגזר (פרט לנגזר שהוא חוזה ערבות פיננסית או מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי) יסווג תמיד כ"מוחזק למסחר" וזאת ללא קשר למועד סילוקו. היו שפירשו את הדוגמאות ב- IAS 1R, האמורות לעיל, באופן רחב, לפיו כל נכס פיננסי או התחייבות פיננסית המסווגת כ"מוחזק למסחר" בהתאם ל- IAS 39 (לרבות נגזרים) י/תסווג כנכס/התחייבות שוטף/ת, וזאת ללא קשר למועד הסילוק/פירעון.

עיקרי התיקון:

המלל בסעיפים 68 ו- 71 ל- IAS 1R תוקן באופן שמבהיר, שהדוגמאות האמורות לעיל מתייחסות רק לחלק מהנכסים הפיננסיים או ההתחייבויות הפיננסיות שמסווגים כ"מוחזקים למסחר" בהתאם ל- IAS 39. במסגרת ה"בסיס להחלטות" (Basis for Conclusions) שנכלל בתיקון, צוין, בין היתר, שה- IASB מאשש, שאם התחייבות פיננסית מוחזקת בעיקר למטרות מסחר, היא תוצג כהתחייבות שוטפת ללא קשר למועד סילוקה. עם זאת, התחייבות פיננסית שאינה מוחזקת למטרות מסחר, כגון נגזר, שאינו חוזה ערבות פיננסית ואינו מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי, תוצג כהתחייבות שוטפת או שאינה שוטפת על בסיס מועדי הסילוק שלה. לדוגמא, נגזרים שמועדי הסילוק שלהם חלים לאחר יותר מ- 12 חודשים לאחר תקופת הדיווח ושצפוי שיוחזקו לאורך תקופה הארוכה יותר מ- 12 חודשים לאחר תקופת הדיווח, יוצגו כנכסים או התחייבויות שאינם שוטפים.

תחילה:

התיקון ייושם לגבי תקופות דיווח שנתיות, המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו. יישום מוקדם הינו אפשרי. במקרה של יישום מוקדם, יש לגלות עובדה זו.

תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 16 – "רכוש קבוע" ("IAS 16"):

א. נושא התיקון:

תיקון ההגדרה של "סכום בר השבה"¹.

הרקע לתיקון:

חוסר עקביות בין הגדרת "סכום בר השבה" ב- IAS 16 לבין המינוחים הכלולים ב- IFRS 5 ("נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו") ובתקן חשבונאות בינלאומי 36 - "ירידת ערך נכסים".

עיקרי התיקון:

הגדרת "סכום בר השבה" בסעיף 6 של IAS 16 תוקנה, כך ש"סכום בר השבה" מוגדר כגובה מבין שווי ההוגן של הנכס בניכוי עלויות מכירה (במקום "מחיר מכירה נטו", כפי שהיה לפני התיקון) ושווי השימוש שלו.

ב. נושא התיקון:

מכירת נכסים המוחזקים להשכרה.

הרקע לתיקון:

בהתאם ל- IAS 16, רווחים מגריעת פריטי רכוש קבוע לא יסווגו במסגרת מחזור ההכנסות/מכירות (revenue). בהתאם להוראה זו, עלה לכאורה, שגם רווחים הנובעים ממכירה שגרתית של פריטי רכוש קבוע, אשר שימשו למטרות השכרה לאחרים, לא יסווגו במסגרת מחזור ההכנסות/מכירות.

עיקרי התיקון:

התווסף סעיף חדש - סעיף 68A.

בהתאם לסעיף 68A, ישות, אשר במהלך פעילויותיה הרגילות מוכרת באופן שגרתי פריטי רכוש קבוע אשר בהם החזיקה למטרת השכרה לאחרים, תסווג נכסים אלו לסעיף המלאי, לפי ערכם בספרים במועד בו הם מפסיקים להיות מושכרים והופכים להיות מוחזקים למכירה. התמורות ממכירת נכסים אלה יוכרו כהכנסות/מכירות (revenue) בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי 18 – "הכנסות".

למען הסר ספק, צוין במסגרת התיקון הנ"ל, כי IFRS 5 אינו חל במקרה בו נכסים המוחזקים למכירה במהלך העסקים הרגיל מועברים לסעיף המלאי.

תחילה:

התיקונים ל- IAS 16 ייושמו לגבי תקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו. יישום מוקדם אפשרי. במקרה של יישום מוקדם, יש לגלות עובדה, זו וכן יש ליישם מוקדם את התיקונים המתייחסים לתקן חשבונאות בינלאומי 7 - "דוח על תזרימי מזומנים" ("IAS 7"), ראה! להלן.

¹ מדד המשמש לבחינת ירידת ערך והכרה בה: לפני התיקון הנדון, הוגדר ב- IAS 16 כסכום הגבוה מבין מחיר המכירה נטו של הנכס ושווי השימוש בו.

בהמשך לתיקון לעיל ב- IAS 16, בוצע תיקון מקביל ל- IAS 7, כדלקמן:

בסעיף 14 ל- IAS 7 (אשר בעיקרו כולל דוגמאות של תזרימי מזומנים מפעילויות שוטפות) תוקנה הפסקה האחרונה. לפי נוסח הפסקה המתוקנת: עסקות מסוימות, כגון מכירה של פריט ציוד, עשויות ליצור רווח או הפסד שייכלל ברווח או הפסד שהוכר. תזרימי המזומנים המתייחסים לעסקות כאלה הם תזרימי מזומנים מפעילות השקעה. אולם, תשלומים במזומן לשם ייצור או לרכישת נכסים שמוחזקים להשכרה לאחר מכן מוחזקים למכירה, כמתואר בסעיף 68A של IAS 16 (ראה/י לעיל), הם תזרימי מזומנים מפעילויות שוטפות. התקבולים במזומן מהשכרות ולאחר מכן ממכירות של נכסים כאמור, גם הם תזרימי מזומנים מפעילויות שוטפות.

תחילה:

התיקון ל- IAS 7 ייושם לגבי תקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו. יישום מוקדם אפשרי. במקרה של יישום מוקדם, יש לגלות עובדה זו, וכן יש ליישם מוקדם את התיקון בסעיף 68A ל- IAS 16 האמור לעיל.

תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 19 - "הטבות עובד" (IAS 19):

א. נושא התיקון:

שינוי ההגדרות לעניין סיווג הטבות עובד בין הטבות עובד לטווח קצר לבין הטבות עובד אחרות לטווח ארוך (סעיף 7, וסעיף 8b ל- IAS 19).

הרקע לתיקון:

טרם התיקון, "הטבות עובד אחרות לטווח ארוך" הוגדרו בסעיף 7 ל- IAS 19 כדלקמן: "Other long-term employee benefits are **employee benefits** (other than post-employment benefits and termination benefits) **which do not fall due wholly** within twelve months after the end of the period in which the employees render the related services."

[ההדגשה אינה במקור]

כמו כן בסעיף 8 ל- IAS 19 נאמר:

"8. Short-term employee benefits include items such as:

- (a) ...
- (b) short-term compensated absences (such as paid annual leave and paid sick leave) **where the absences are expected to occur** within twelve months after the end of the period in which the employees render the related employee service;"

[ההדגשה אינה במקור]

ה- IASB מציין במסגרת הבסיס למסקנות (Basis for Conclusions) כי הוא זיהה חוסר עקביות לכאורה בנוגע להבחנה בין הגדרת "הטבות עובד אחרות לטווח ארוך" (other long-term employee benefit) לבין הגדרת "היעדרויות מפוצות לטווח קצר" (short-term compensated absence), האמורות לעיל, במקרה בו פיצוי בגין היעדרות מגיע לעובד (is due to the employee) אולם אינו צפוי לקרות לאורך תקופה הארוכה מ-12 חודשים – מקרה זה לכאורה, לא נכנס לא להגדרת "הטבות עובד אחרות לטווח ארוך" ולא להגדרת "היעדרויות מפוצות לטווח קצר" האמורות לעיל.

עיקרי התיקון:

המינוח "which do not fall due wholly" שבסעיף 7 לעיל הוחלף ב: "that are not due to be settled" והמינוח "where the absences are expected to occur" שבסעיף 8b לעיל הוחלף ב: "where the compensation for the absences is due to be settled". תיקון ברוח זה בוצע גם לגבי הגדרת "הטבות עובד לטווח קצר" שבסעיף 7 ל- IAS 19.

בהתאם, בעקבות תיקון זה, עשויים להיות מקרים בהם הפרשות בגין חופשה אשר טופלו בעבר כהטבות עובד לטווח קצר, יידרשו להיות מטופלות כהטבות עובד אחרות לטווח ארוך (במקרים אלו יידרשו חישובים אקטואריים בגינן).

ב. נושא התיקון:

עלויות ניהול תוכנית שיקוזזו בעת חישוב התשואה על נכסי התוכנית (במסגרת הגדרת "תשואה על נכסי תוכנית" שבסעיף 7 ל- IAS 19)

הרקע לתיקון:

מניעת כפילות שעשויה להיווצר, אם בחישוב התשואה על נכסי תוכנית יקוזזו עלויות ניהול התוכנית, אשר הובאו בחשבון גם לצורך מדידת המחויבות בגין הטבה מוגדרת.

עיקרי התיקון:

הגדרת "תשואה על נכסי תוכנית" שבסעיף 7 ל- IAS 19 תוקנה. בהתאם להגדרה המתוקנת, עלויות ניהול התוכנית, אשר יקוזזו בעת חישוב התשואה על נכסי התוכנית, הן רק אותן עלויות ניהול תוכנית, אשר לא נכללו במסגרת ההנחות האקטואריות בהן נעשה שימוש לשם מדידת המחויבות בגין הטבה מוגדרת.

ג. נושא התיקון:

הגדרת "עלות שירותי עבר" (סעיף 7 ל- IAS 19).

הרקע לתיקון:

"עלות שירותי עבר" (Past service cost) מוגדרת בסעיף 7 ל- IAS 19 כדלקמן: "עלות שירותי עבר היא הגידול בערך הנוכחי של המחויבות בגין הטבה מוגדרת לגבי שירות עובד בתקופות קודמות, הנובע בתקופה השוטפת, כתוצאה ממתן לראשונה או משינוי של הטבות לאחר סיום העסקה או הטבות עובד אחרות לטווח ארוך. עלות שירותי עבר יכולה להיות חיובית (כאשר ההטבות ניתנו לראשונה או שופרו) או שלילית (כאשר הטבות קיימות מופחתות)". [ההדגשה אינה במקור]

ישנו חוסר עקביות בהגדרה: בעוד שהרישא להגדרה מתייחסת ל"גידול בערך הנוכחי של המחויבות בגין הטבה מוגדרת..." הרי שבסיפא צוין, כי עלות שירותי העבר יכולה להיות **חיובית או שלילית** - כאשר ההטבות בגין שירותי עבר שופרו או הופחתו.

עיקרי התיקון:

ברישא של ההגדרה הוחלפה המילה "גידול" במילה "שינוי". בנוסף, בסיפא של ההגדרה הובהר שעלות שירותי העבר יכולה להיות חיובית או שלילית, בין היתר, כאשר **שינויים** בהטבות בגין שירותי עבר מביאים ל**גידול או לקטון בערך הנוכחי של המחויבות להטבה מוגדרת**, בהתאמה.

ד. נושא התיקון:

הגדרת עלויות שירותי עבר שליליות (negative past service costs) אל מול הגדרת צמצומים בתוכנית (curtailment).

הרקע לתיקון:

אי-בהירות לגבי ההבחנה בין מקרים שייכנסו לגדר עלויות שירותי עבר שליליות לבין מקרים שייכנסו לגדר צמצומים בתוכנית.

עיקרי התיקון:

הוספו הבהרות לסעיפים 97 ו- 111 ל- IAS 19 העוסקים ב"עלות שירותי עבר" וב"צמצומים בתוכנית", בהתאמה. בהתאם לסעיפים המתוקנים, עלות שירותי עבר שלילית נובעת כאשר ישות משנה את ההטבות ה**נובעות משירותי עבר** באופן כזה שהערך הנוכחי של המחויבות בגין הטבה מוגדרת קטן. מנגד, אירוע שבעקבותיו חל קיטון במידה שבה ה**עלאות שכר עתידיות** הינן קשורות להטבות לתשלום בגין שירותי עבר, יחשב כצמצום בתוכנית.

תחילה:

התיקונים הנוגעים לשינויים בהגדרות ייושמו לגבי תקופות דיווח שנתיות, המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו; היישום יבוצע באופן רטרוספקטיבי (למפרע). יישום מוקדם אפשרי, תוך מתן גילוי לעובדה זו. עם זאת, התיקון הנוגע להבחנה בין אופן הטיפול בעלות שירותי עבר שליליות לבין אופן הטיפול ב"צמצום" יחול באופן פרוספקטיבי, בגין שינויים בהטבות שהתרחשו ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו.

תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 20 – "הטיפול החשבונאי במענקים ממשלתיים וגילוי לגבי סיוע ממשלתי" ("IAS 20"):

נושא התיקון:

הכרה לראשונה ומדידה עוקבת של הלואאה שהתקבלה מהממשלה, הנושאת ריבית הנמוכה מריבית השוק.

הרקע לתיקון:

חוסר עקביות בנוגע להכרה לראשונה והמדידה העוקבת של הלוואה שהתקבלה מהממשלה, הנושאת ריבית הנמוכה מריבית השוק, בין ההוראות שב- IAS 39 לבין אלו שב- IAS 20. בהתאם ל- IAS 39, הלוואה כאמור, אשר ככלל, מטופלת לפי שיטת העלות המופחתת, **תוכר לראשונה לפי שוויה ההוגן** בניכוי עלויות עסקה. בהמשך, נמדדת ההלוואה בעלות מופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, מצב שיביא לכך שהריבית שתיזקף בגינה לאורך הזמן תהיה בגובה ריבית השוק על הלוואות בעלות תנאים זהים, במועד קבלתה (גילום ההטבה). מאידך, בהתאם להוראות סעיף 37 ל- IAS 20 (לפני התיקון האמור), בהלוואה כאמור (ללא ריבית או בשיעור ריבית נמוך) **אין לכמת את ההטבה באמצעות גילום הריבית**.

עיקרי התיקון:

התווסף סעיף חדש - סעיף 10A. בהתאם לסעיף 10A, הלוואה שהתקבלה מהממשלה, הנושאת ריבית הנמוכה מריבית השוק, תוכר לראשונה ותימדד גם לאחר מכן בהתאם להוראות IAS 39. ההטבה הגלומה בהלוואה כאמור תטופל כ"מענק ממשלתי" במסגרת IAS 20, ותימדד כהפרש בין הערך בספרים של ההלוואה במועד ההכרה בה לראשונה (בהתאם להוראות IAS 39) לבין התקבולים שהתקבלו. בהתאם, סעיף 37 ל- IAS 20, אשר קבע שאין למדוד את ההטבה כאמור, בוטל.

תחילה:

התיקון ייושם באופן פרוספקטיבי, לגבי הלוואות ממשלתיות שהתקבלו בתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו; יישום מוקדם אפשרי, תוך מתן גילוי לעובדה זו.

תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 27 (מתוקן) - "דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים" ("IAS 27R"):

נושא התיקון:

הטיפול החשבונאי בהשקעות בחברות בנות, חברות בשליטה משותפת או חברות כלולות ("חברות מוחזקות") המסווגות כמוחזקות למכירה, במסגרת הדוחות הכספיים הנפרדים של החברה המחזיקה ("דוחות הסולו").

הרקע לתיקון:

חוסר עקביות בין הוראות IAS 27R לבין הוראות IFRS 5 בנושא האמור: סעיף 38 ל- IAS 27R קובע, כי במסגרת דוחות הסולו, השקעות בחברות מוחזקות שאינן מסווגות כ"מוחזקות למכירה" בהתאם ל- IFRS 5, יטופלו לפי העלות או לפי הוראות IAS 39 (משמע – ימדדו לפי שווי הוגן). עוד קובע הסעיף האמור שהשקעות בחברות מוחזקות, שהינן מסווגות כ"מוחזקות למכירה" בהתאם ל- IFRS 5, יטופלו בהתאם להוראות - IFRS 5. מנגד, IFRS 5 עצמו קובע, כי הוראות המדידה שלו אינן חלות על נכסים פיננסיים שבתחולת IAS 39.

עיקרי התיקון:

סעיף 38 ל- IAS 27R תוקן. בהתאם להוראות הסעיף המתוקן, רק השקעות בחברות מוחזקות, אשר טופלו בהתאם ל- IAS 27R לפי שיטת העלות, יטופלו בהתאם להוראות IFRS 5, כאשר הן הופכות להיות מסווגות כ- "מוחזקות למכירה" (או כלולות בקבוצת מימוש המסווגת כ"מוחזקת למכירה"). אולם, המדידה של השקעות כאמור, אשר טרם סיווגן כ"מוחזקות למכירה" טופלו בהתאם להוראות IAS 39 (קרי לפי שווי הוגן), ואשר הופכות להיות מסווגות כ"מוחזקות למכירה" לפי- IFRS 5, אינה משתנה באותן נסיבות, והן תמשכנה להימדד בהתאם להוראות IAS 39.

תחילה:

התיקון ייושם לגבי תקופות דיווח שנתיות, המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו, באופן פרוספקטיבי מהמועד שבו מיושם לראשונה IFRS 5. יישום מוקדם אפשרי, תוך מתן גילוי לעובדה זו.

תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 28- "השקעות בחברות כלולות" ("IAS 28"):

נושא התיקון:

הטיפול בהפסדים מירידת ערך של השקעה בחברה כלולה.

הרקע לתיקון:

אי קיומן של הנחיות ברורות באשר לאופן הטיפול בביטול הפסד מירידת ערך של השקעה בחברה כלולה.

עיקרי התיקון:

סעיף 33 ל- IAS 28 תוקן. בהתאם לסעיף המתוקן, השקעה בחברה כלולה מטופלת כנכס אחד למטרת ביצוע מבחן ירידת ערך, בהתאם ל לתקן חשבונאות בינלאומי 36 – "ירידת ערך נכסים" ("IAS 36"); בהתאם, הפסד מירידת ערך ההשקעה בחברה כלולה שהוכר אינו מוקצה לאף נכס, לרבות מוניטין, המהווה חלק מהערך בספרים של ההשקעה בחברה הכלולה. לפיכך, אם, לאחר ההכרה בהפסד מירידת ערך ההשקעה, הסכום בר ההשבה של ההשקעה האמורה עולה, ההפסד מירידת ערך שהוכר, עד לגובה העלייה העוקבת בסכום בר השבה, יבוטל בהתאם להוראות IAS 36.

תחילה:

התיקון ייושם לגבי תקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009, או לאחריו; ישות יכולה לבחור ליישמו באופן פרוספקטיבי. יישום מוקדם אפשרי, תוך מתן גילוי לעובדה זו וכן תוך יישום תיקונים מסוימים לתקנים אחרים לגבי תקופת היישום המוקדם.

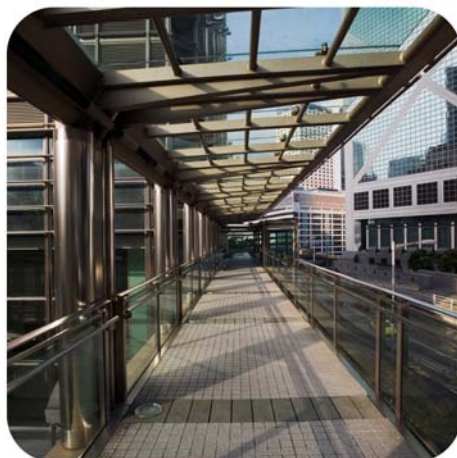
תיקון לתקן בינלאומי 36 – "ירידת ערך נכסים" ("IAS 36"):

נושא התיקון:

גילוי לאומדנים ששימשו למדידת סכום בר השבה שחושב תוך שימוש בתחזיות תזרימי מזומנים מהוונים.

הרקע לתיקון:

IAS 36 כולל דרישות גילוי לגבי האומדנים המשמשים למדידת סכומים בני השבה של יחידות מניבות מזומנים הכוללות מוניטין, או של נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים בלתי מוגדר. דרישות הגילוי האמורות, במקרה בו הסכום בר ההשבה של היחידה (קבוצת היחידות) מבוסס על "שווי שימוש", שונות מדרישות הגילוי האמורות, כאשר הסכום בר ההשבה של היחידה (קבוצת היחידות) מבוסס על "שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה", וזאת גם אם בשני המקרים האמורים נעשה שימוש באותה מתודולוגיית הערכה - על בסיס היוון תזרימי מזומנים.

עיקרי התיקון:

סעיף 134(e) ל- IAS 36 תוקן. בהתאם לנוסח המתוקן, כאשר עושים שימוש בשיטת היוון תזרימי מזומנים חזויים לצורך קביעת ה- "שווי הוגן בניכוי עלויות מכירה", יש צורך לתת גילוי גם לגבי האומדנים הבאים ששימשו בחישוב כאמור: התקופה שלגביה הנהלת החברה חזתה את תזרימי המזומנים, שיעור הצמיחה בו נעשה שימוש על מנת לבצע אקסטרפולציה של תחזית תזרימי המזומנים ושיעור(י) הניכיון ששימש(ו) לתחזיות תזרימי המזומנים. גילויים ברוח זו נדרשים גם כאשר משתמשים בשיטת היוון תזרימי המזומנים לצורך קביעת "שווי שימוש" (במקרה בו הסכום בר השבה מבוסס על שווי שימוש).

תחילה:

התיקון ייושם לגבי תקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009, או לאחריו; יישום מוקדם אפשרי, תוך מתן גילוי לעובדה זו.

תיקון לתקן בינלאומי 38 - "נכסים בלתי מוחשיים" ("IAS 38"):

א. נושא התיקון:

עיתוי ההכרה בהוצאה בגין יציאה שנבעה לשם אספקת הטבות כלכליות עתידיות לישות, ואשר בגינה לא ניתן להכיר בנכס בלתי מוחשי ("יציאה שאינה מוכרת כנכס בלתי מוחשי").

הרקע לתיקון:

חוסר בהירות לעניין המשמעות של הכרה בהוצאה בעת התהוותה ("when it is incurred"). לדוגמא, האם בקשר לפרסום וקידום מכירות יש להכיר בהוצאה כבר בעת קבלת הסחורות או השירותים המשמשים להכנת הפרסומת, או רק כאשר הפרסומת מוצגת בפועל או נשלחת ללקוחות?

עיקרי התיקון:

- סעיף 69 ל- IAS 38 תוקן. בסעיף המתוקן הובהר, כי במקרה של יציאה, שאינה מוכרת כנכס בלתי מוחשי, המתייחסת לאספקת סחורות, היציאה מוכרת כהוצאה, כאשר לישות קמה זכות גישה לסחורות. במקרה של יציאה שאינה מוכרת כנכס בלתי מוחשי, המתייחסת לאספקת שירותים, היציאה מוכרת כהוצאה, כאשר הישות מקבלת את השירותים. בהתאם, לדוגמא, יציאה בגין רכישת קטלוגים לשם פרסום וקידום מכירות תוכר כהוצאה, כבר במועד שבו הודפסו הקטלוגים ולישות יש זכות גישה אליהם, ולא רק במועד שבו חולקו הקטלוגים בפועל ללקוחות.
- סעיף 70 ל- IAS 38 תוקן. בסעיף המתוקן הובהר, כי במקרה של תשלום מראש עבור מוצרים או עבור שירותים, ניתן להכיר בנכס בגין התשלום מראש, עד למועד בו הישות מקבלת את הזכות לגישה למוצרים או מקבלת את השירותים המתייחסים, בהתאמה.

ב. נושא התיקון:

שיטת ההפחתה של נכס בלתי מוחשי בעל אורך חיים שימושיים מוגדר.

הרקע לתיקון:

בסיפא של סעיף 98 ל- IAS 38 נקבע, בין היתר, כי "לעיתים נדירות, אם בכלל, קיימת ראייה משכנעת התומכת בשיטת הפחתה לגבי נכסים בלתי מוחשיים בעלי אורך חיים שימושיים מוגדר, שתוצאתה סכום נמוך יותר של הפחתה שנצברה מאשר בהתאם לשיטת הקו הישר".

יישום משפט זה הביא לכך שישויות היו מנועות מלהשתמש בשיטת ההפחתה של יחידת הייצור (Unit of production method), אם שיטה זו הביאה להפחתה מצטברת נמוכה יותר בהשוואה לשיטת הקו הישר. עם זאת, שימוש בשיטת הקו הישר עשוי להיות בלתי עקבי עם הדרישה הכללית שבסעיף 98, לפיה שיטת הפחתה בה יעשה שימוש תיבחר על בסיס התבנית החזויה של צריכת ההטבות הכלכליות העתידיות החזויות שגלומות בנכס.

עיקרי התיקון:

המשפט האמור לעיל שהופיע בסיפא של סעיף 98 ל- IAS 38 נמחק.

ג. תחילה:

התיקונים ייושמו לגבי תקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו; יישום מוקדם אפשרי - תוך מתן גילוי לעובדה זו.

תיקון לתקן בינלאומי מספר 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה" ("IAS 39"):

נ

ושא התיקון:

סיווג מחדש של נגזרים לתוך או מתוך הקטגוריה "שווי הוגן דרך רווח או הפסד".

הרקע לתיקון:

במסגרת הגדרת "נכס פיננסי או התחייבות פיננסית בשווי הוגן דרך רווח או הפסד" בסעיף 9 ל- IAS 39 נאמר, בין היתר, שנגזר שהוא מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי אינו נכנס לקטגוריה האמורה. בנוסף, בסעיף 50 ל- IAS 39 נאמר כדלקמן:

"ישות לא תסווג מחדש מכשיר פיננסי לקטגורית שווי הוגן דרך רווח או הפסד, או מקטגורית שווי הוגן דרך רווח או הפסד, כל עוד הוא מוחזק או מונפק."

האיסור הגורף על ביצוע סיווג מחדש, האמור בסעיף 50, עשוי להביא לכאורה לכך שלא ניתן יהיה לבצע סיווג מחדש של נגזר שהופך להיות מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי מתוך קטגורית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד" או, לחילופין, שלא ניתן יהיה לבצע סיווג מחדש של נגזר שמפסיק להיות מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי לתוך קטגורית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד".

עיקרי התיקון:

התוסוף סעיף חדש - סעיף 50A. סעיף 50A מצוין שינויים בנסיבות, כמפורט להלן, אשר אינם בגדר "סיווג מחדש" לצורכי סעיף 50:

- נגזר, שבעבר היה מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי בגידור מסוג "תזרים מזומנים" או בגידור מסוג "השקעה נטו בפעילות חוץ" ואינו כשיר עוד ככזה;
- נגזר, אשר הופך להיות מכשיר מגדר מיועד ואפקטיבי בגידור מסוג "תזרים מזומנים" או בגידור מסוג "השקעה נטו בפעילות חוץ";
- במידה שנכסים פיננסיים מסווגים מחדש, כאשר חברת ביטוח שינתה את המדיניות החשבונאית שלה לגבי התחייבויות ביטוחיות, בהתאם לסעיף 45 לתקן דיווח כספי בינלאומי 4 - "חוזי ביטוח".

תחילה:

התיקון ייושם לגבי תקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו; יישום מוקדם אפשרי, תוך מתן גילוי לעובדה זו.

באשר לתיקון נוסף, שבוצע בסעיף 50 ב- IAS 39 בעקבות המשבר בשווקים הפיננסיים, שלא במסגרת מסמך השיפורים, והרחיב את אפשרות הסיווג מקטגוריית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד", ראה/י מאמר נפרד באגרת זו.

תיקון לתקן בינלאומי מספר 40 - "נדל"ן להשקעה" ("IAS 40"):

נושא התיקון:

נדל"ן בהקמה או בפיתוח, המיועד לשימוש כנדל"ן להשקעה.

הרקע לתיקון:

חוסר עקביות לעניין הטיפול החשבונאי בין נדל"ן בתהליך הקמה, אשר ישמש בעתיד כנדל"ן להשקעה (עד לתיקון, טופל במסגרת IAS 16 - "רכוש קבוע"), לבין נדל"ן להשקעה קיים, אשר פותח מחדש לצורך המשך שימוש עתידי כנדל"ן להשקעה (מטופל כנדל"ן להשקעה, בהתאם ל- IAS 40).

עיקרי התיקון:

התיקון מביא לכך שנדל"ן בתהליך הקמה אשר נבנה או מפותח לצורך שימוש עתידי כנדל"ן להשקעה, יטופל במסגרת IAS 40 ולא במסגרת IAS 16:

- בסעיף 8 ל- IAS 40, הכולל **דוגמאות לנדל"ן להשקעה**, הוספה פסקה (e): "נדל"ן אשר נבנה או מפותח לצורך שימוש עתידי כנדל"ן להשקעה";
- בסעיף 9 ל- IAS 40, הכולל **דוגמאות לפריטים שאינם נדל"ן להשקעה**, נמחקה פסקה (d) אשר התייחסה לנדל"ן שנמצא בתהליך הקמה או פיתוח לשימוש עתידי כנדל"ן להשקעה, ובה נאמר בעבר, בין היתר, ש- IAS 16 חל על נדל"ן מסוג זה עד שההקמה או הפיתוח מושלמים;
- סעיף 22 ל- IAS 40 נמחק. סעיף זה דן במדידה של נדל"ן להשקעה בהקמה עצמית במועד שבו הסתיימה ההקמה העצמית (כאמור – טרם לתיקון, עד למועד בו הסתיימה ההקמה העצמית יושם IAS 16 לגבי הנדל"ן שהיה בתהליך הקמה או פיתוח).
- בסעיף 53 ל- IAS 40 נוספו פסקאות, המצינוות, בין היתר, כי אם שוויו ההוגן של נדל"ן להשקעה בתהליך הקמה אינו ניתן לקביעה מהימנה, אך צפוי, כי כאשר תושלם הקמתו השווי ההוגן שלו יהיה ניתן לקביעה באופן מהימן, אזי הנדל"ן להשקעה בהקמה יימדד לפי העלות, עד אשר שוויו ההוגן יהיה ניתן לקביעה מהימנה, או עד להשלמת הבניה, כמקדם.
- בסעיף 57 ל- IAS 40 נמחקה פסקה (e) לפיה אחד המקרים בהם יש מעבר מנדל"ן בשימוש הבעלים לנדל"ן להשקעה הינו סיום תהליך ההקמה או הפיתוח של הנדל"ן.

תחילה:

התיקונים ייושמו באופן פרוספקטיבי לגבי תקופות דיווח שנתיות, המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו. ניתן לאמץ את התיקונים לגבי נדל"ן להשקעה בתהליך הקמה החל מכל מועד לפני 1 בינואר 2009, בתנאי שנכון לאותם מועדים נקבע השווי ההוגן של פריטי הנדל"ן להשקעה בתהליך הקמה המתייחסים. יישום מוקדם אפשרי, תוך מתן גילוי לעובדה זו. במידה ומבוצע יישום מוקדם, יש ליישם באותו זמן גם את התיקונים המתייחסים לעניין זה אשר בוצעו במקביל בסעיפים 5 ו- 81E של IAS 16.

תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 41 - "חקלאות" ("IAS 41"):

א. נושא התיקון:

שיעור ההיוון לצורך חישוב השווי ההוגן של נכס ביולוגי.

הרקע לתיקון:

סעיף 20 ל- IAS 41 קבע, טרם התיקון, כי יש להשתמש בשיעור היוון לפני מס, כאשר מעריכים שווי הוגן של נכס ביולוגי באמצעות שימוש בערך נוכחי של תזרימי מזומנים חזויים. זאת למרות שקונה מרצון עשוי לקחת בחשבון, בעת קביעת הסכום שהוא יהיה מוכן לשלם למוכר עבור הנכס הביולוגי, את כל תזרימי המזומנים שינבעו לו כתוצאה מרכישת הנכס. תזרימי מזומנים אלה עשויים לקטון בגין תזרימי המזומנים הצפויים בשל המסים אותם יהיה חייב הקונה לשלם בגין התזרימים שינבעו לו מהנכס. לפיכך, שווי הוגן צריך לקחת בחשבון גם את תזרימי המס האמורים.

עיקרי התיקון:

סעיף 20 ל- IAS 41 תוקן. בסעיף המתוקן נמחקו המילים "לפני מס" בהתייחס לשיעור ההיוון בו יש לעשות שימוש לשם אמידת השווי ההוגן תוך שימוש בערך נוכחי של תזרימי מזומנים חזויים.

ב. נושא התיקון:

שינויים ביולוגיים נוספים.

הרקע לתיקון:

בהתאם לנוסח של סעיף 21 ל- IAS 41 לפני התיקון, ניתן היה להבין, כי בעת קביעת השווי ההוגן של נכס ביולוגי תוך שימוש בערך נוכחי של תזרימי מזומנים חזויים, אין לקחת בחשבון גידול צפוי בתזרימי המזומנים שינבעו מהנכס, בעקבות "שינויים ביולוגיים נוספים" (additional biological transformation) שיחולו בנכס הביולוגי.

עיקרי התיקון:

סעיף 21 ל- IAS 41 תוקן. בהתאם לנוסח המתוקן של הסעיף, בעת הערכת שווי הוגן של נכס ביולוגי תוך שימוש בערך נוכחי של תזרימי מזומנים חזויים, יש לכלול את תזרימי המזומנים נטו שמשותפים בשוק מצפים שינבעו מהנכס בשוק הרלוונטי ביותר שלו. המשפט ששלל לקיחה בחשבון של "שינויים ביולוגיים נוספים" נמחק.

תחילה:

התיקונים ייושמו באופן פרוספקטיבי לגבי תקופות דיווח שנתיות המתחילות ביום 1 בינואר 2009 או לאחריו; יישום מוקדם אפשרי - תוך מתן גילוי לעובדה זו.

תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה" ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7 - "מכשירים פיננסיים: גילויים"

רקע

המשבר הנוכחי בשווקי ההון והשלכותיו על הדיווחים הכספיים של החברות השונות, ובפרט על דיווחי המוסדות הפיננסיים, הביאו את המוסד הבינלאומי לתקינה בחשבונאות (ה- "IASB") לפרסם, באוקטובר 2008, תיקונים לתקן חשבונאות בינלאומי 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה" ("IAS 39"), ולתקן דיווח כספי בינלאומי 7 - "מכשירים פיננסיים: גילויים" ("IFRS 7") (להלן - "התיקונים").

התיקונים פורסמו, בין היתר, כמענה לדאגה, שהובעה על ידי מנהיגים באיחוד האירופי ושרי אוצר של מדינות באיחוד האירופי, במסגרת מפגש פסגה שנערך בנוגע למשבר בשווקי ההון, לגבי נחיתות המוסדות הפיננסיים האירופאים אל מול מתחריהם ברחבי העולם, בנוגע לכללי החשבונאות המיושמים על ידם. בהתאם, התיקונים מביאים להקטנת הפערים בין תקני ה- IFRS לבין כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב (US GAAP) בנושא הנדון. עקב בהילות הנושא, הוחלט על ידי ה- IASB לפרסם את התיקונים בהליך מקוצר, שלא כלל שימוע, המקובל בדרך כלל, והם נכנסו לתוקף מיידי.

עיקרי התיקונים ל- IAS 39

כידוע, IAS 39 מגדיר 4 קטגוריות שאליהן יסווגו נכסים פיננסיים, בהתאם למהותם ולכללים המפורטים ב- IAS 39. מדידת נכס פיננסי בדוחות הכספיים במועד ההכרה בו לראשונה ומדידה עוקבת שלו לאחר מועד זה, נגזרות מהקטגוריה אליה הוא מסווג:

1. **השקעות המוחזקות לפדיון (Held-to-maturity investments) - נכסים פיננסיים לא נגזרים**, בעלי תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה ובעלי מועד פדיון קבוע, שלישות יש כוונה מפורשת ויכולת להחזיקם עד למועד הפדיון, למעט השקעות מסוימות המפורטות ב- IAS 39;
2. **הלוואות וחייבים (Loans and receivables) - נכסים פיננסיים לא-נגזרים**, בעלי תשלומים קבועים או ניתנים לקביעה, ואשר אינם מצוטטים בשוק פעיל, למעט נכסים פיננסיים מסוימים המפורטים ב- IAS 39;

נכסים פיננסיים המסווגים לאחת משתי הקטגוריות הנ"ל נמדדים במועד ההכרה בהם לראשונה בדוחות הכספיים לפי שוויים ההוגן, בתוספת עלויות עסקה, שניתן לייחס במישורין לרכישתם. המדידה העוקבת של נכסים פיננסיים אלה הינה לפי העלות המופחתת שלהם, תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, וזאת עד למועד פדיונם או עד למועד גריעתם מהדוחות הכספיים. עם זאת, במידה שקיימת ראיה אובייקטיבית

1. **נכסים פיננסיים בשווי הוגן דרך רווח או הפסד (Financial assets at fair value through profit or loss)** - נכסים פיננסיים המסווגים כ- "מוחזקים למסחר", או כאלה שבעת ההכרה בהם לראשונה יועדו על ידי הישות לקטגוריית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד", והכל בהתאם לכללים המפורטים ב- IAS 39. נכסים אלה נמדדים בדוחות הכספיים, הן במועד ההכרה בהם לראשונה והן בתקופות דיווח עוקבות, על פי שווים ההוגן. שינויים בשווי ההוגן של נכסים אלה נזקפים באופן שוטף לרווח או הפסד;
2. **נכסים פיננסיים זמינים למכירה (Available-for-sale financial assets)** - נכסים פיננסיים לא-נגזרים אשר יועדו לקטגוריית "זמינים למכירה", או שאינם מסווגים לאף אחת מהקטגוריות האחרות האמורות לעיל. נכסים אלה נמדדים בדוחות הכספיים, הן במועד ההכרה בהם לראשונה והן בתקופות דיווח עוקבות, על פי שווים ההוגן. השינויים בשווי ההוגן נזקפים ישירות להון (למעט מרכיבים מסוימים כמו דיבידנד וריבית שמוכרים ברווח או הפסד), וזאת עד למועד בו הנכס הפיננסי נגרע, כאשר באותו מועד הרווח או ההפסד שהוכר קודם לכן בהון, יוכר ברווח או הפסד. עם זאת, במידה שקיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של הנכס, ההפסד המצטבר שהוכר ישירות בהון, יועבר מההון ויוכר ברווח או הפסד, למרות שהנכס הפיננסי לא נגרע.

לפני כניסתם של התיקונים לתוקף, נאסר על ישויות לסווג מחדש נכס פיננסי לקטגוריית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד" מכל קטגוריה אחרת, או מקטגוריית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד" לכל קטגוריה אחרת, כל עוד הוא מוחזק על ידי הישות. התיקונים ל- IAS 39 מאפשרים, לראשונה, לסווג מחדש נכסים פיננסיים מסוימים, שסווגו וטופלו קודם לכן לפי קטגוריית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד" או לפי קטגוריית "נכסים פיננסיים זמינים למכירה" לקטגוריה אחרת, בנסיבות מוגבלות:

- א. **נכסים שסווגו וטופלו לפי קטגוריית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד"**
בהתאם לתיקונים, החל מיום 1 ביולי 2008, ניתן לסווג מחדש נכס פיננסי שאינו נגזר, מתוך קטגוריית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד", בתנאי שהוא לא יועד על ידי הישות לקטגוריה זו בעת ההכרה בו לראשונה (קרי, בתנאי שהנכס נכנס לקטגוריה זו מתוקף היותו מסווג כ"מוחזק למסחר"), ובתנאי שהוא אינו מוחזק עוד על ידי הישות לשם מכירתו או רכישתו מחדש בתקופה הקרובה, במקרים הבאים:
 1. כאשר מדובר בנכס פיננסי, שהיה עונה להגדרת קטגוריית "הלוואות וחייבים", אלמלא היה נדרש לסווגו לקטגוריית "שווי הוגן דרך רווח או הפסד" בעת ההכרה בו לראשונה עקב היותו "מוחזק למסחר", ולישות יש את הכוונה ואת היכולת להחזיק בנכס הפיננסי בעתיד הנראה לעין או עד למועד פדיונו.
 2. לגבי נכסים פיננסיים אחרים - רק בנסיבות נדירות (Rare circumstances). בהקשר זה יצוין, כי בהתאם להודעה לעיתונות שפורסמה על ידי ה- IASB, בד בבד עם פרסום התיקונים ובהקשר להם, ההתדרדרות בשווקי ההון, שאירעה ברבעון השלישי של שנת 2008, מהווה דוגמא אפשרית ל"נסיבות נדירות" האמורות.

ב. נכסים שסווגו וטופלו לפי קטגוריית "נכסים פיננסיים זמינים למכירה"

בהתאם לתיקונים, החל מיום 1 ביולי 2008, ניתן לסווג מחדש נכס פיננסי, המסווג בקטגוריית "נכסים פיננסיים זמינים למכירה", לקטגוריית "הלוואות וחייבים", בתנאי ש: (א) הנכס הפיננסי היה עונה להגדרת קטגוריית "הלוואות וחייבים" אלמלא סווג לקטגוריית "נכסים פיננסיים זמינים למכירה" וכן (ב) לישות יש את הכוונה ואת היכולת להחזיק בנכס הפיננסי בעתיד הנראה לעין אן עד למועד פדיונו. סיווג מחדש כאמור לא התאפשר לפני כניסתם של התיקונים לתוקף.

במועד הסיווג מחדש, שוויו ההוגן של הנכס הפיננסי שסווג מחדש מהווה את עלותו החדשה או עלותו המופחתת, לפי העניין. רווחים או הפסדים שהוכרו ברווח או הפסד, קודם למועד הסיווג מחדש, לא יבוטלו. בנוסף, רווחים או הפסדים שהוכרו, קודם למועד הסיווג מחדש, ישירות בהון, בגין נכסים פיננסיים שסווגו מחדש מקטגוריית "נכסים פיננסיים זמינים למכירה" לקטגוריית "הלוואות וחייבים", כאמור לעיל, יוכרו בהתאם להוראות המפורטות ב- IAS 39.

במידה שחל **גידול** כלשהו בתחזית תזרימי התקבולים העתידיים שינבעו מהנכס הפיננסי, שבוצע לגביו סיווג מחדש כאמור, בתקופות העוקבות לסיווג מחדש, כתוצאה משיפור בסך ההחזרים הצפוי, הדבר יבוא לידי ביטוי בהתאמת שיעור הריבית האפקטיבית ממועד הגידול בתחזית ואילך, **ולא** על ידי התאמת סכום הנכס בספרים באותו מועד כנגד הכרה מיידי ברווח או הפסד.

מועד תחילה:

התיקונים ל- IAS 39 הינם בתוקף החל מיום 1 ביולי 2008. אין לסווג מחדש נכסים פיננסיים כאמור לעיל לפני 1 ביולי 2008. בנוסף, כל סיווג מחדש של נכס פיננסי, שיבוצע החל מ- 1 בנובמבר 2008 ואילך, יכנס לתוקף רק במועד ביצוע הסיווג מחדש. אין לבצע סיווג מחדש כאמור לעיל באופן רטרואספקטיבי לגבי תקופות דיווח שהסתיימו לפני 1 ביולי 2008.

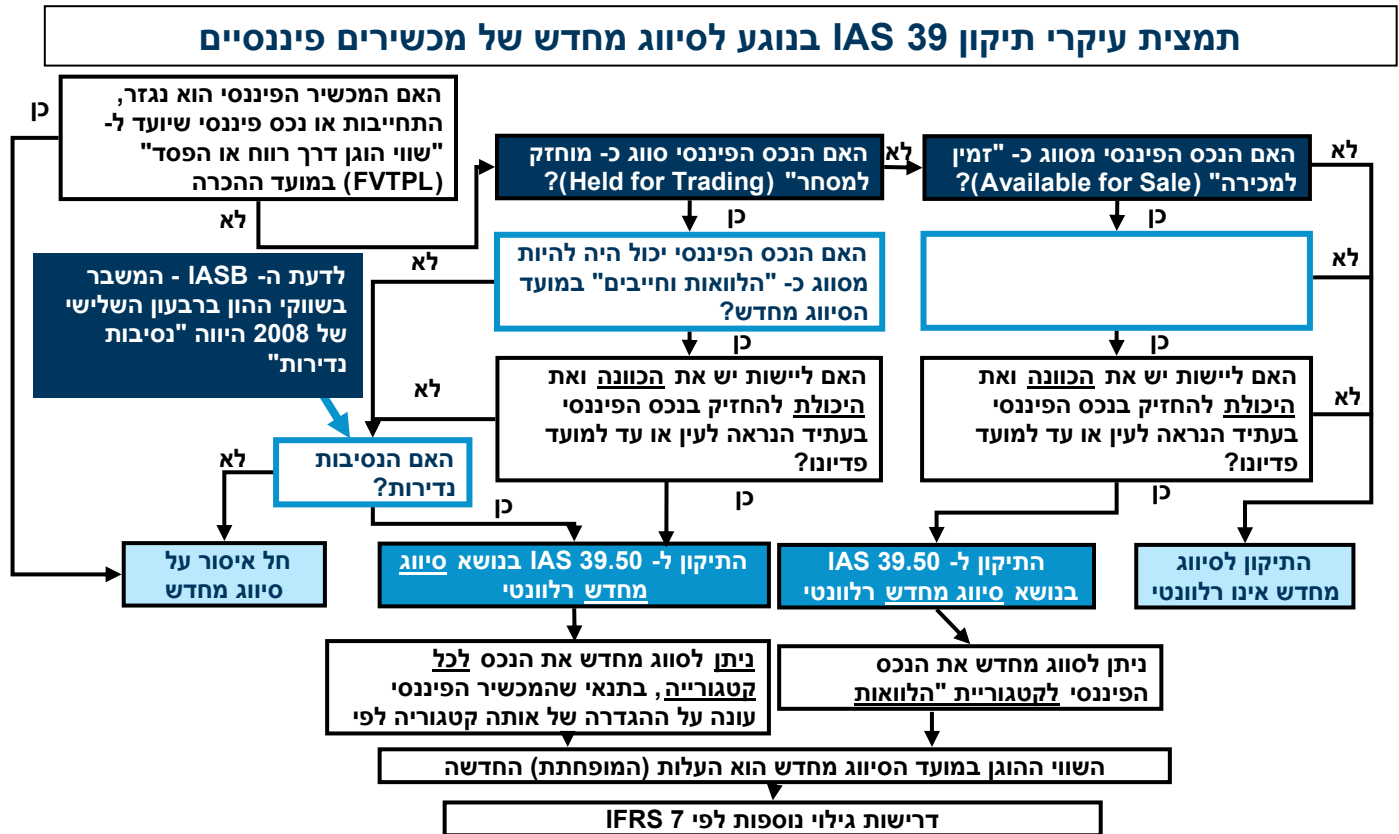
תיקונים ל- IFRS 7

דרישות הגילוי ב- IFRS 7 באשר לנכסים הפיננסיים שסווגו מחדש עודכנו אף הן והורחבו בעקבות התיקונים ל- IAS 39 האמורים לעיל. בפרט, ישות נדרשת לגלות פרטים בדבר הסכום בספרים והשווי ההוגן של כל אחד מהנכסים הפיננסיים שסווגו מחדש, עד למועד גריעתם, וכן פרטים בדבר הרווח או ההפסד בגין שינויים בשווי ההוגן של נכסים כאמור, אשר היה מוכר ברווח והפסד או ישירות בהון, אלמלא בוצע הסיווג מחדש האמור.

מועד תחילה:

התיקונים ל- IFRS 7 הינם בתוקף החל מיום 1 ביולי 20

להלן תרשימים זרימה הממחיש את עיקרי הדברים האמורים לעיל:

פרשנות מספר 17 של הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי – חלוקות נכסים שאינם מזומנים לבעלים (IFRIC INTERPRETATION) ("Distributions of Non-cash Assets to Owners" – 17) ("17")

בחודש נובמבר 2008 פרסמה הוועדה לפרשנויות של דיווח כספי בינלאומי את IFRIC 17. להלן מובאים עיקרי IFRIC 17:

רקע ותחולה

לעתים ישות מחלקת לבעליה, כדיבידנד, נכסים שאינם מזומנים, כדוגמת רכוש קבוע או זכויות בעלות בישות אחרת. במקרים כאמור הישות עשויה גם לתת לבעליה את האפשרות לבחור בין קבלת נכס שאינו מזומן לבין קבלת מזומנים.

תקן חשבונאות בינלאומי מספר 1 – "הצגת דוחות כספיים" קובע דרישות גילוי, במסגרת הדוח על השינויים בהון או במסגרת הביאורים לדוחות הכספיים, לגבי דיבידנדים שהוכרו כחלוקות לבעלים. עם זאת, תקני ה- IFRS אינם כוללים הוראות **מדידה** המתייחסות לחלוקות לבעלים, ובעניין זה עוסקת IFRIC 17.

- חלה על חלוקות נכסים חד צדדיות מהישות לבעליה, בתוקף היותם בעלים, שהן:
- חלוקות של נכסים שאינם מזומנים (לדוגמה: רכוש קבוע, "עסק" כהגדרתו בתקן דיווח כספי בינלאומי 3 – "צירופי עסקים", זכויות בעלות בישות אחרת, "קבוצות מימוש" כהגדרתן בתקן דיווח כספי בינלאומי 5 – "נכסים לא שוטפים המוחזקים למכירה ופעילויות שהופסקו" (IFRS 5)), וכן
- חלוקות שבהן ניתנת לבעלים האפשרות לבחור בין קבלת נכס שאינו מזומן לבין קבלת מזומנים.

IFRIC 17 חלה רק על חלוקות המתייחסות ל**כל** הבעלים של אותו סוג של מכשירים הוניים, באופן שווה.

IFRIC 17 אינה חלה לגבי חלוקות של נכסים שאינם מזומנים, שבהן השליטה על הנכס המחולק נשארת בידי אותו גוף (או גופים) לפני ואחרי החלוקה. בהתאם, IFRIC 17 **לא תחול**, בין היתר, כאשר:

- בין בעלי המניות של הישות קיימת קבוצה של יחידים, אשר יש ביניהם הסכם חוזי, שמכוחו יש להם שליטה בישות המחלקת את הנכס, הן לפני והן אחרי החלוקה; או
- הנכס לחלוקה הינו החזקה במניות חברה שהינה בשליטת הישות ("חברה בת"), כאשר גם לאחר החלוקה, השליטה בחברה הבת נותרת בידי הישות המחלקת.

בנוסף, IFRIC 17 דנה רק בטיפול החשבונאי הנדרש בספרי הישות שמבצעת את החלוקה של נכסים שאינם מזומנים לבעלים, ולא בטיפול החשבונאי בספרי הבעלים.

הסוגיות בהן עוסקת IFRIC 17:

כאשר ישות מכריזה על חלוקת נכסים לבעליה ויש לה מחויבות לחלק לבעליה את הנכסים שיועדו לחלוקה, עליה להכיר בהתחייבות בגין דיבידנד לשלם. בהקשר זה, IFRIC 17 דנה בסוגיות החשבונאיות הבאות:

1. מתי על הישות להכיר בהתחייבות בגין דיבידנד לשלם?
2. איך תימדד ההתחייבות בגין דיבידנד לשלם?
3. בעת סילוק ההתחייבות בגין דיבידנד לשלם - כיצד יטופל הפרש כלשהו בין הערך בספרים של הנכס שחולק לבעלי הישות לבין סכום ההתחייבות האמורה?

עיקרי הקביעות ב- IFRIC 17:

1. **עיתוי ההכרה בהתחייבות בגין דיבידנד לשלם**
ההתחייבות לתשלום דיבידנד תוכר בדוחות הכספיים, כאשר הדיבידנד מאושר באופן נאות ואינו נתון עוד לשיקול דעתה של הישות. כך, ההכרזה על חלוקת הדיבידנד על ידי ההנהלה או הדירקטוריון של הישות תיחשב כמועד בו תוכר ההתחייבות בגין דיבידנד לשלם, אם באותו תחום שיפוט לא נדרש אישור של גוף נוסף בישות (לדוגמה: אישור של אסיפה כללית של בעלי המניות) בכדי לגרום לכך שהחלוקה תהיה מחייבת. אם נדרש אישור כאמור, ההתחייבות בגין הדיבידנד תוכר רק במועד בו הגוף האמור יאשר את החלוקה.

2. **מידת ההתחייבות בגין דיבידנד לשלם**
ההתחייבות לחלוקה לבעלים של נכסים שאינם מזומן תימדד לפי השווי ההוגן של הנכסים המיועדים לחלוקה. אם הישות נותנת לבעלים את האפשרות לבחור בין קבלת נכס שאינו מזומן לבין קבלת מזומן, על הישות לאמוד את השווי ההוגן של ההתחייבות בגין הדיבידנד לשלם בהתחשב הן בשווי ההוגן של כל אחת מהאפשרויות והן בהסתברות המתייחסת לבחירת כל אחת מהן על ידי בעלי הישות. בכל תאריך מאזן ובמועד סילוק ההתחייבות בגין הדיבידנד לשלם, הישות תבחן ותעדכן את השווי ההוגן האמור. שינויים בסכום ההתחייבות, שינבעו מעדכון כאמור, ייזקפו להון כהתאמה של סכום החלוקה.

3. **הטיפול החשבונאי בהפרש, ככל שקיים, בין הערך בספרים של הנכס שמחולק לבעלים לבין סכום ההתחייבות המתייחסת בגין דיבידנד לשלם, במועד סילוק ההתחייבות האמורה**
ככל שקיים הפרש כאמור, הוא ייזקף לדוח רווח והפסד.

הוראות הצגה וגילוי

- ההפרש בין הערך בספרים של הנכס שמחולק לבעלים לבין סך ההתחייבות המתייחסת בגין דיבידנד לשלם, במועד סילוק ההתחייבות האמורה, יוצג כפריט בשורה נפרדת (a separate line item) בדוח רווח והפסד.
- יינתן גילוי ליתרת ההתחייבות בגין דיבידנד לשלם לתחילת ולסוף התקופה וכן לגידול או קיטון שחל ביתרת ההתחייבות בגין דיבידנד לשלם בתקופה, בעקבות שינוי שחל בשווי ההוגן של הנכסים המיועדים לחלוקה.

- אם, לאחר תאריך המאזן אך לפני תאריך אישור הדוחות הכספיים, ישות מכריזה על חלוקה של נכס שאינו מזומנים כדיבידנד לבעליה, הישות תיתן גילוי בדבר: אופי הנכס המיועד לחלוקה, הסכום הפנקסני של הנכס האמור לתאריך המאזן והשווי ההוגן המוערך שלו לאותו תאריך (במידה שהוא שונה מערכו הפנקסני), לרבות המידע הנדרש בתקן דיווח כספי בינלאומי מספר 7 – "מכשירים פיננסיים: גילויים" (סעיפים 27 (a) ו- (b)) לגבי השיטה ששימשה לקביעת השווי ההוגן האמור.

תחילה והראות מעבר

IFRIC 17 חלה באופן פרספקטיבי על דוחות כספיים לתקופות שנתיות, המתחילות ביום 1 ביולי 2009 או לאחר מכן. יישום רטרופקטיבי (למפרע) אינו מותר. ניתן לבצע אימוץ מוקדם תוך מתן גילוי מתאים, ובמקרה כזה, על הישות יהיה לאמץ באותו מועד גם את התקנים הבאים: תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 3 – "צירופי עסקים" (כפי שתוקן ב- 2008), תקן חשבונאות בינלאומי 27 – "דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים" (כפי שתוקן במאי 2008) ו- IFRS 5 (כפי שתוקן ב- IFRIC 17, ראה/י גם להלן).

תיקונים לתקני IFRS

במסגרת IFRIC 17, מובא גם נספח הכולל תיקונים ל- IFRS 5, הנוגעים לחלוקות נכסים שאינם מזומן לבעלי הישות. עיקרי תיקונים אלה נוגעים להחלת הוראות ההצגה והמדדה המפורטות ב- IFRS 5 לגבי נכסים לא שוטפים (או קבוצות מימוש) המסווגים כמוחזקים למכירה גם על נכסים לא שוטפים (או קבוצות מימוש) המסווגים כמוחזקים לשם חלוקה לבעלים. הנספח האמור כולל גם תיקון לתקן חשבונאות בינלאומי 10 – "אירועים לאחר תאריך המאזן", המתייחס לעיתוי ההכרה בהתחייבות בגין דיבידנד לשלם.

תיקוני חקיקה בנוגע לדיווח של "מנפיקות זרות" Foreign Private (Issuers)

זרה יבוצע, מדי שנה, ביום העסקים האחרון של הרבעון הפיסקאלי השני של החברה, ובמקרה של חברות עם שנת כספים קלנדארית, יום ה - 30 ביוני בכל שנה (להלן - "מועד המבחן"). חברה, אשר תפסיק לעמוד בהגדרת מנפיקה זרה במועד המבחן של שנה מסוימת, תידרש להתחיל לדווח כמנפיקה מקומית, החל מהיום הראשון של השנה הפיסקאלית העוקבת למועד המבחן האמור. לדוגמא, חברה אשר מפסיקה להיחשב מנפיקה זרה החל מסוף הרבעון הפיסקאלי השני שלה בשנת 2009, תצטרך להגיש דיווחים (מידיים ותקופתיים) כמנפיקה מקומית החל מהיום הראשון בשנה הפיסקאלית שלה בשנת 2010.

מנגד, חברה, אשר תעמוד בקריטריונים להגדרת מנפיקה זרה, תוכל להתחיל להגיש דיווחים החלים על מנפיקה זרה באופן מיידי.

ב. האצת המועד האחרון להגשת דוחות שנתיים על גבי טפס F-20

כיום, מנפיקה זרה חייבת להגיש את הדוחות השנתיים שלה על גבי טופס F-20 (להלן - "דוח שנתי") תוך 6 חודשים מתום השנה הפיסקאלית שלה. על פי התיקונים, טווח הזמן להגשת הדוח השנתי קוצר, והמועד האחרון להגשתו יהיה בתום ארבעה חודשים מסוף השנה הפיסקאלית. התיקון בנושא זה כולל תקופת מעבר של שלוש שנים, ובהתאם, יחול על השנים הפיסקאליות אשר תסתיימנה ביום 15 בדצמבר 2011 או לאחריו.

בחודש אוקטובר 2008, פרסמה רשות ניירות הערך של ארה"ב (להלן - "ה-SEC") תיקוני חקיקה (להלן - "התיקונים") הקשורים לחברות העונות להגדרת Foreign Private Issuer (להלן - "מנפיקה זרה"), במטרה לשפר את הנגישות של שוק ההון האמריקני עבור אותן חברות, ולהרחיב את המידע הזמין בגין למשקיעים. התיקונים נכנסו לתוקף ביום 5 בדצמבר 2008, וכוללים הוראות תחולה פרטניות לגבי נושאים מסוימים הכלולים בהם, אשר חלקם מפורטים להלן. במאמר זה מפורטים הנושאים העיקריים בהם מתמקדים התיקונים.

א. בדיקה שנתית של סטטוס המנפיקה הזרה

הקריטריונים להגדרת מנפיקה זרה כוללים, בין היתר, התייחסות לשיעור זכויות ההצבעה בחברה, המוחזקות על ידי תושבי ארה"ב (קרי, חברה אשר יותר ממחצית מזכויות ההצבעה שלה מוחזקות בידי תושבי ארה"ב, עשויה שלא להיחשב כמנפיקה זרה). נכון להיום, מנפיקות זרות, ששיעור זכויות ההצבעה בהן, המוחזק בידי תושבי ארה"ב, מתקרב ל - 50%, עשויות להידרש לבדוק באופן תדיר את עמידתן בקריטריונים אלה. חברה, אשר אינה עונה עוד על הגדרת מנפיקה זרה, חייבת, מיד עם שינוי הסטטוס האמור, להתחיל לדווח על פי דרישות הדיווח החלות על Domestic Issuer (להלן - "מנפיקה מקומית") הכוללות, בין היתר, דרישות, אשר בהיותה מנפיקה זרה היתה פטורה מהן. סגל ה-SEC קבע, במסגרת התיקונים, כי מבחן העמידה בקריטריוני מנפיקה

יהיו מאושרים לציטוט במערכות לציטוטי מחירים של אף תאגיד ניירות ערך בארה"ב.

סגל ה-SEC תיקן את Rule 13e-3 כך שישקף, לטעמו, באופן טוב יותר, את ההוראות העדכניות למחיקה מרישום למסחר בארה"ב (deregistration), אשר תוקנו לאחרונה לגבי מנפיקות זרות. בהתאם לתיקון, בקרות אירועים מסוימים, לרבות כאשר מנפיקה מקומית או מנפיקה זרה נעשית כשירה להימחק ממסחר, בהתאם ל Exchange Act Rules – 12g4 ו- 12h6, בהתאמה, יחשב הדבר כאירוע אשר מצריך גילוי לפי Rule 13e-3.

ד. ביאור התאמה (Reconciliation) לכללי חשבונאות מקובלים בארה"ב, המוצג בדוחות שנתיים ובתשקיפים המוגשים בטופס 20-F
סגל ה-SEC קובע, במסגרת התיקונים, כי מנפיקות זרות (למעט מנפיקות קנדיות מסוימות), הנדרשות לכלול ביאור התאמה לכללי חשבונאות

ג. הפיכת חברה מנפיקה לחברה פרטית

חברה מנפיקה או צד קשור שלה, אשר פועלים להפיכתה לחברה פרטית, נדרשים לגלות, על פי הוראת ה-SEC (Rule 13e-3), פרטים מסוימים בגין העסקה, שתוביל להפיכת החברה לחברה פרטית. כיום, קיימת דרישה לתת גילויים בהתאם להוראות Rule 13e-3, כאשר החברה המנפיקה ו/או כל אחד מהצדדים הקשורים שלה, מעורב בעסקה ספציפית או סדרה של עסקות, שתוצאתן עשויה להוביל באופן סביר (reasonable likelihood), או שמטרתן להוביל:

- (i) להחזקה של פחות מ- 300 אנשים בכל אחד מסוגי ניירות הערך ההוניים של החברה
- המנפיקה, הכפופים לסעיפים מסוימים בחוק ניירות הערך האמריקני (Section 12(g) או ל- Section 15(d) של ה- Securities and Exchange Act), או
- (ii) לכך שניירות הערך של החברה לא יהיו רשומים למסחר באף בורסה בארה"ב, ומחיריהם לא

החשבון המבקר הקודם במסגרת דוח שנתי, אם השינוי שלרואה החשבון המבקר אירע בטווח זמן של פחות מ-30 יום לפני הגשת הדוח השנתי, או של התשקיף שבו נכלל הדוח השנתי. התיקון האמור בנושא זה יכנס לתוקף לגבי שנים פיסקאליות, אשר תסתיימנה ביום 15 בדצמבר 2009 או לאחריו.

ו. חובת גילוי בטופס ה- 20-F בנוגע להבדלים עיקריים בין נהגי הממשל התאגידי (Corporate Governance) של מנפיקה זרה לבין הנהגים של מנפיקה מקומית, הרשומה למסחר באותה בורסה לניירות ערך
כיום, בורסות לניירות ערך רבות בארה"ב פוסרות מנפיקות זרות מעמידה בדרישות הממשל התאגידי שלהן, אך עם זאת, מחייבות מתן גילוי של ההבדלים העיקריים בין נהגי הממשל התאגידי שלהן לבין הנהגים של מנפיקות מקומיות, בהתאם לכללי הבורסה הרלוונטית. חברות יכולות לבחור מתן גילוי כאמור במסגרת הדוחות השנתיים שלהן ו/או אתרי האינטרנט שלהן. מנפיקות זרות רבות בחרו לספק את הגילוי באתרי האינטרנט שלהן. סגל ה- SEC בחר במסגרת התיקונים, לחייב את הגילוי הנדרש בטופס ה- 20-F, בהתאם לסעיף חדש-Item 16G, במטרה לשפר את יכולת המשקיעים לעקוב ולהפעיל בקרה על נהגי הממשל התאגידי של מנפיקות זרות.

בנוסף לנושאים העיקריים שפורטו לעיל, כוללים התיקונים התייחסויות לדיווח מגזרי ולמתן גילוי של תשלומים ואגרות בקשר עם ADRs.

Item 18 בטופס ה- 20-F (כיום ניתן, בנסיבות מסוימות, ליישם את דרישות הגילוי של Item 17, שהינן מצומצמות יותר). התיקון בנושא זה יכנס לתוקף לגבי שנים פיסקאליות, אשר תסתיימנה ביום 15 בדצמבר 2011 או לאחריו.

ה. גילוי בנוגע לשינויים של רואה החשבון המבקר של החברה או בנוגע למחלוקות עמו

כיום, בהתאם לתקנות ניירות ערך בארה"ב, העוסקות במידע שאינו כלול בדוחות הכספיים (Regulation S-K), מנפיקות מקומיות מחויבות לדווח על שינויים של רואה החשבון המבקר שלהן או על מחלוקות עמו. דרישות הגילוי האמורות מפורטות ב- Item 304 (a) ו- (b) של Regulation S-K.

סגל ה- SEC תיקן את טופס ה- 20-F, על ידי הוספת סעיף (Item 16F), אשר במסגרתו יינתנו, על ידי מנפיקה זרה, הגילויים לגבי שינויים של רואה החשבון המבקר או לגבי מחלוקות עמו, הנדרשים ממנפיקות מקומיות בטופס 8-K, לרבות דרישות הגילוי, המפורטות ב- Item 304 (a) של Regulation S-K, ובטופס ה- 10-K (Item 9). הגילויים האמורים ידרשו בדוחות שנתיים ובתשקיפים של מנפיקות זרות, המוגשים בטופס 20-F, כמו גם בתשקיפים המוגשים בטפסי F-1, F-3 או F-4. רואה החשבון המבקר הקודם יידרש לסקור את הגילויים האמורים, ולספק מכתב, אשר יצורף לדיווחי החברה, בנוגע להסכמתו או אי הסכמתו עם הגילויים שניתנו על ידי החברה.

ההוראות החדשות מאפשרות עיכוב של 10 ימי עסקים בהגשת מכתב רואה

פרסום של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

שינויים במדיניות החשבונאית במהלך השנה הראשונה לאימוץ תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים

רקע

הדוחות הכספיים ביניים לרבעון הראשון של 2008 ("דוחות הרבעון הראשון") של חברות ציבוריות בישראל, שלא אימצו את תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים ("תקני ה-IFRS") באימוץ מוקדם, היו דוחות הביניים הראשונים שנערכו על ידן במסגרת תקני ה-IFRS (בהתאם להוראות תקן חשבונאות בינלאומי 34 – "דיווח כספי לתקופות ביניים"). ככלל, דוחות הרבעון הראשון כללו ביאור מפורט לגבי המדיניות החשבונאית שאומצה על ידי החברה². הדוחות הכספיים השנתיים הראשונים, הערוכים לפי תקני ה-IFRS, של חברות כאמור, צפויים להתפרסם עד ליום 31 במרץ 2009. בהקשר זה עלתה השאלה, האם בהתאם לתקני ה-IFRS, רשאית חברה כאמור לשנות את המדיניות החשבונאית, שאומצה בדוחות הרבעון הראשון, במהלך התקופה עד לפרסום הדוחות הכספיים השנתיים לשנת 2008.

² ראה גם פרסום של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות מחודש מאי 2008, בנוגע לדרישות הגילוי בדוחות הרבעון הראשון.

בחודש דצמבר 2008 פרסם המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות נייר עמדה, המסכם את העמדות, כפי שהתגבשו בדיוני הוועדה המקצועית, בנוגע לשינויים במדיניות החשבונאית במהלך השנה הראשונה לאימוץ תקני ה-IFRS (להלן- הפרסום)³. עיקרי הפרסום מובאים להלן:

הסוגיה

הפרסום דן בסוגיה- האם ניתן, עד לפרסום הדוחות הכספיים השנתיים, שנערכים לראשונה לפי תקני ה- IFRS, לשנות את המדיניות החשבונאית שאומצה על ידי הישות?

דין

הפרסום מתייחס למספר סעיפים מתקן דיווח כספי בינלאומי 1 – "אימוץ לראשונה של תקני דיווח כספי בינלאומיים" ("1 IFRS") ומתקן חשבונאות בינלאומי 8 – "מדיניות חשבונאית, שינויים באומדנים חשבונאיים וטעויות ("IAS 8"), כדלהלן:

1 IFRS מגדיר "דוחות כספיים ראשונים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים" כדלקמן: "הדוחות הכספיים השנתיים הראשונים שבהם ישות מאמצת תקני דיווח כספי בינלאומיים, על ידי הצהרה מפורשת ובלתי מסויגת על ציות לתקני דיווח כספי בינלאומיים".

סעיף 7 של 1 IFRS קובע:

"ישות תיישם אותה מדיניות חשבונאית במאזן הפתיחה שלה לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים ולאורך כל התקופות המוצגות בדוחותיה הכספיים הראשונים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים. מדיניות חשבונאית זו צריכה לציית לכל אחד מתקני הדיווח הכספי הבינלאומיים שבתוקף במועד הדיווח של דוחותיה הכספיים הראשונים לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים, למעט האמור בסעיפים..."

סעיף 8 של 1 IFRS קובע:

"ישות לא תיישם גרסאות שונות של תקני דיווח כספי בינלאומיים שהיו בתוקף במועדים קודמים. ישות יכולה ליישם תקן דיווח בינלאומי חדש, שאינו מחייב עדיין, אם התקן מאפשר יישום מוקדם."

סעיף 42 של 1 IFRS קובע:

"תקן חשבונאות בינלאומי 8 אינו מטפל בשינויים במדיניות חשבונאית, שמתרחשים כאשר ישות מאמצת לראשונה תקני דיווח כספי בינלאומיים. לכן, דרישות של תקן חשבונאות בינלאומי 8 לגבי גילויים על שינויים במדיניות חשבונאית אינן חלות בדוחות הכספיים הראשונים של ישות לפי תקני דיווח כספי בינלאומיים."

סעיף 14 ל- 8 IAS קובע:

"ישות תשנה מדיניות חשבונאית, רק אם השינוי: (א) נדרש בתקן או בפרשנות; או (ב) מתבטא בדוחות כספיים, המספקים מידע מהימן ורלוונטי יותר, לגבי ההשפעות של עסקות, אירועים או מצבים אחרים על המצב הכספי, תוצאות הפעולות או תזרימי המזומנים של הישות."

³ כפי שמצוין בפרסום- לפרסומים של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בנושא תקני דיווח כספי בינלאומיים אין מעמד של תקן או הבהרה והם אינם מחייבים. פרסום זה מהווה הבעת עמדה בלבד, שהתגבשה בדיוני הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

סיכום

הפרסום מציין, שכאמור בסעיפים 7 ו-8 ל- IFRS 1, יש ליישם את אותה מדיניות חשבונאית, הן בדוחות הכספיים ביניים של שנת האימוץ לראשונה של תקני ה- IFRS והן בדוחות הכספיים השנתיים. לפיכך, מציין הפרסום, המדיניות החשבונאית, שאומצה על ידי ישות בדוחות הרבעון הראשון, תיושם בעקביות בדוחות הכספיים ביניים של הרבעון השני והשלישי של שנת 2008 ובדוחות הכספיים לשנת 2008, למעט החריגים הבאים:

1. שינוי המדיניות החשבונאית כתוצאה מפרסום של תקן או הבהרה חדשים, מאחר שהישות נדרשת לציית לכל אחד מתקני הדיווח הכספי הבינלאומיים שבתוקף ביום 31 בדצמבר 2008. בנוסף, גם אם התקן או ההבהרה החדשים שפורסמו אינם נכנסים לתוקף ביום 31 בדצמבר 2008, אך מאפשרים יישום מוקדם, הישות יכולה לבחור ביישום המוקדם וכתוצאה מכך לשנות את מדיניותה החשבונאית.
2. ביצוע שינוי יזום במדיניות החשבונאית אם מתקיימים תנאי סעיף 14 ל- IAS 8 כאמור לעיל.

דרישות גילוי

בהתאם לפרסום, בעת האימוץ לראשונה של תקני ה- IFRS, הישות אינה נדרשת לספק גילויים לגבי שינוי המדיניות החשבונאית בהתאם ל- IAS 8, אלא את כל הגילויים הנדרשים ב- IFRS 1. עם זאת, אם ישות מבצעת שינוי במדיניות החשבונאית במהלך הדוחות הכספיים הראשונים לפי תקני ה- IFRS, בהתאם לאחד החריגים האמורים לעיל, הגילויים בהקשר זה יהיו בהתאם להוראות IAS 8 לגבי שינוי במדיניות חשבונאית.

פרסומים של רשות ניירות ערך

מסמך מענה לשאלות שכיחות (FAQ 14): הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון בקשר עם ירידת ערך נכסים פיננסיים

בחודש אוקטובר 2008 פרסמה רשות ניירות ערך את מסמך מענה לשאלות שכיחות מספר 14 (FAQ 14): הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון בקשר עם ירידת ערך נכסים פיננסיים (FAQ 14"). בנוסף, פרסמה רשות ניירות ערך, באותו חודש, הבהרה ל- FAQ 14.

להלן עיקרי FAQ 14 וההבהרה לו:

רקע

תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 - "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה" (להלן "IAS 39" או "התקן") קובע כי נכס פיננסי זמין למכירה (Available For Sale), כהגדרתו בתקן, יימדד, לאחר ההכרה לראשונה בו, על פי שווי ההוגן, כאשר השינויים בשווי ההוגן יוכרו מדי תקופה ישירות בהון (למעט הפסדים מירידת ערך, ובמקרה של מכשירי חוב, מרכיבים מסוימים נוספים, כגון ריבית, המחושבת בשיטת הריבית האפקטיבית). בנוסף קובע IAS 39, כי ישות תעריך בכל תאריך מאזן אם קיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של נכס פיננסי, ומפרט רשימה של אירועים שיכולים, בנפרד או במצטבר, לשמש ראיות אובייקטיביות לירידת ערך כזאת. כאשר ירידה בשווי ההוגן של נכס פיננסי זמין למכירה הוכרה ישירות בהון, וקיימת ראייה אובייקטיבית לירידת ערך של הנכס, קובע התקן, כי ההפסד המצטבר, שהוכר ישירות בהון, יועבר מההון ויוכר ברווח או הפסד.

בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 1 - "הצגת דוחות כספיים" ("IAS 1") ותקן דיווח כספי בינלאומי מספר 7 - "מכשירים פיננסיים: גילויים" ("IFRS 7"), יש לגלות בביאורים לדוחות הכספיים, במסגרת עיקרי המדיניות החשבונאית, את בסיס המדידה ששימש להכנת הדוחות הכספיים, ומדיניות חשבונאית נוספת שנעשה בה שימוש, אשר רלוונטית להבנת הדוחות הכספיים. בהתאם לנספח הנחיות היישום ל- IFRS 7 (המהווה חלק בלתי נפרד ממנו), הגילויים האמורים יכללו, בין היתר, את הקריטריונים המשמשים את הישות על מנת לקבוע שקיימת ראייה אובייקטיבית לכך שאירע הפסד מירידת ערך.

תשובה

תקנה 10(א) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומיידים), התש"ל - 1970 (להלן "התקנות") קובעת, בין השאר, כי בדוח הדירקטוריון יובאו הסברים על מצב עסקי התאגיד, תוצאות פעולותיו, הונו העצמי ותזרימי המזומנים שלו, הכוללים התייחסות לאופן השפעתם של אירועים על הנתונים שבדוחות הכספיים, אם השפעה זו הינה מהותית, ולסיבות שהביאו לשינויים שחלו.

גל הרשות סבור, שבמקרה המתואר לעיל, כאשר נרשמו הפסדים בגין נכס זמין למכירה ישירות בהון, מבלי להכיר בהפסד מירידת ערך בגינו ברווח והפסד, על התאגיד לכלול בדוח הדירקטוריון הסברים בנוגע לעניין זה, **בנפרד, לגבי כל נכס פיננסי המסווג כזמין למכירה אשר הוכר בגינו הפסד מהותי ישירות בהון.**

? השאלה הנדונה

FAQ 14 דן בשאלה, האם תאגיד מדווח, אשר הכיר בדוחות הכספיים בהפסדים בגין נכסים פיננסיים זמנים למכירה ישירות בהון, נדרש לתת הסברים בדוח הדירקטוריון אודות הראיות שעמדו בפניו בעת קביעת הטיפול החשבונאי כאמור והאופן שבו הובאו בחשבון, ואם כן, מהי מתכונת הגילוי הנדרש?

הסברים כאמור יכללו את כל המידע הנדרש לצורך הבנת הטיפול החשבונאי שננקט והבסיס לו, ולכל הפחות:

1. פירוט הסיבות בשלן לא הוכרה הירידה בשווי ההוגן של הנכס הפיננסי הזמין למכירה בדוח רווח והפסד; וכן,
2. הראיות עליהן נסמך התאגיד בהחלטתו כי אין מדובר בירידת ערך. במסגרת זו על התאגיד להתייחס גם, ולכל הפחות, לכל הסימנים המוזכרים ב- IAS 39, היכולים להוות ראיות אובייקטיביות לירידת ערך ולהסביר מדוע אין בכל אחד מהם בנפרד או בכולם יחד במצטבר משום ראייה אובייקטיבית לירידת ערך. הסבר כאמור יינתן גם בנוגע לקריטריונים הכלליים, המשמשים את התאגיד בבואו לבחון קיומה של ראייה אובייקטיבית לירידת ערך והמפורטים בדוחות הכספיים.

בהתייחס למכשירים הוניים, IAS 39 קובע כי יש להתייחס גם ל"שינויים סביבתיים", (שינויים משמעותיים בעלי השפעה שלילית בסביבה הטכנולוגית, הכלכלית או המשפטית או בסביבת השוק בה פועל המנפיק), מבלי לפרט מהם השינויים הסביבתיים אשר יחשבו כמשמעותיים. כמו כן, התקן קובע כי ירידה משמעותית או מתמשכת בשווי ההוגן של מכשיר הוני מהווה גם היא ראייה אובייקטיבית לירידת ערך, מבלי לקבוע ספים כמותיים לקביעה כי הירידה בשווי ההוגן היא משמעותית או מתמשכת.

בהקשר זה, FAQ 14 כולל רשימה מינימלית של סימנים, שיש להתייחס אליהם במסגרת דוח הדירקטוריון, כדלקמן (על פי סגל הרשות, רשימה זו אינה מהווה רשימה סגורה וממצה, ובכל מקרה יש לבחון את הנסיבות הספציפיות ולהפעיל שיקול דעת בנוגע לפירוט שניתן):

א. **פער שבין השווי ההוגן של הנכס הפיננסי לבין עלותו המקורית ("הפער")** - יש לתת גילוי בדבר הפער המצטבר שהוכר בתקופות עבר ישירות בהון, ולשיעור שפער זה מהווה מהעלות המקורית, ומדוע אין הוא מהווה, לבד או יחד עם סימנים אחרים, ראייה אובייקטיבית לירידת ערך. בחינת הפער תיעשה גם תוך התייחסות לסטיית התקן של שער המניה בתקופת הדוח האחרונה.

ב. **משך הזמן בו השווי ההוגן של הנכס הפיננסי נמוך מעלותו המקורית** - יש לתת גילוי למשך הזמן המצטבר, מאז ההכרה לראשונה בנכס הפיננסי, בו השווי ההוגן של הנכס נמוך מעלותו המקורית (ללא קשר למשמעותיות הפער ביחס לעלותו), ולחלק היחסי שמשך זמן זה מהווה מסך תקופת ההחזקה בנכס הפיננסי המסווג כמוחזק למכירה. כמו כן, יש לכלול הסברים מדוע אין משך זמן זה מהווה, לבד או יחד עם סימנים אחרים, ראייה אובייקטיבית לירידת ערך.

בהקשר זה, במסגרת ההבהרה ל- FAQ 14 נקבע, כי באשר לנכסים פיננסיים זמינים למכירה, אשר סך הירידה בשוויים ההוגן שנזקפה להון היא מהותית, אך הירידה בשווי ההוגן של כל אחד מהם בפני עצמו אינה מהותית, יינתנו עיקרי המידע הנדרש, עבור כל קבוצת נכסים בעלי מאפיינים דומים. המידע ינתן במתכונת טבלאית, המפרטת את סך הירידה בשווי ההוגן, אשר הוכרה ישירות בהון, תוך פילוח לפי טווחי משך הזמן בו השווי ההוגן של הנכס נמוך מעלותו (עד 6 חודשים, 6-9 חודשים, 9-12 חודשים, מעל 12 חודשים) ולפי שיעור הירידה בשווי ההוגן של הנכס הפיננסי מתחת לעלותו (עד 20%, 20%-40%, מעל 40%). מידע זה יינתן תוך הפרדה למכשירי חוב ולמכשירים הוניים.

להלן דוגמה לצורת הגילוי שנכללה בהבהרה ל- FAQ 14 לשם המחשת האמור לעיל:

עד 6 חודשים	6-9 חודשים	9-12 חודשים	מעל 12 חודשים	
				עד 20%
				20%-40%
				מעל 40%

ג. **שינויים סביבתיים** - יש לכלול התייחסות, בין היתר, לגורמים הבאים העלולים להעיד על הרעה צפויה בפעילות התאגיד שהנפיק את המכשיר הפיננסי ולציין מדוע אין בהם, לבד או יחד עם סימנים אחרים, ראייה אובייקטיבית לירידת ערך:

- שינויים מבניים בשוק הרלוונטי לפעילות של התאגיד המנפיק, כגון שינויים בטכנולוגיית הייצור בשוק, שינויים במבנה התחרות בשוק ושינויים מהותיים בדרכי השיווק.
- שינויים מהותיים בהיקפי הביקוש למוצרי המנפיק, בין אם בשל שינויים בהעדפות הצרכנים ובין אם בשל ריבוי מוצרים תחליפים או התיישנות המוצרים.
- שינויים בסביבה המשפטית בה פועל המנפיק, לרבות כניסה לתוקף של הוראות חוק המטילות חביונות שונות על המנפיק (כגון: דרישות רישוי, חביונות מיסוי, חביונות בנוגע לאיכות הסביבה וחביונות הנוגעות להגבלים עסקיים בפעילות המנפיק).

- שינויים במצבו הפיננסי של המנפיק בהתבסס, בין היתר, על הגורמים הבאים: שינויים בנזילות המנפיק וברווחיותו, ביחסים פיננסיים רלוונטיים, בתזרימי המזומנים שלו מפעילות שוטפת, בדירוג מכשירי חוב שהנפיק בעבר ובתשואות הנגזרות מהם, המחיר למניה שנגזר בגיוסי הון או מכירות מחוץ לבורסה.

FAQ 14 מדגיש, כי בדוח הדירקטוריון, אין להסתפק בציון עובדתי של הנתונים והמידע הכלולים בדוחות הכספיים בלבד. בנוסף, אין צורך לחזור בדוח הדירקטוריון על מידע שפורט במסגרת הדוחות הכספיים עצמם (כגון השיטה בה נקבע השווי ההוגן של נכסים או התחייבויות פיננסיים הנמדדים בשווי הוגן וההנחות העומדות בבסיסה, כנדרש מתוקף IFRS 7), וניתן להפנות מדוח הדירקטוריון למידע כאמור הכלול בדוחות הכספיים.

בנוסף, בהתאם להוראות תקנה 10(5) לתקנות, על הדירקטוריון להתייחס לסימנים המזכירים לעיל גם ביחס לתקופה שלאחר תאריך המאזן, ככל שהאירוע צוין בדוחות הכספיים. כמו כן, יש ליישם את מתכונת הגילוי שלעיל גם במסגרת דוחות הדירקטוריון לתקופות ביניים, בשינויים המחוייבים. בהקשר זה, בהתאם להוראות תקנה 48 לתקנות, במקרים בהם חל שינוי בתקופת הביניים ובתקופה המצטברת מתום שנת הדיווח האחרונה ועד יום דוח הביניים, בשווי ההוגן של נכס פיננסי זמין למכירה, אשר נזקק להון, והשפעת השינוי הינה מהותית מאוד על נתוני הדוחות הכספיים ביניים, יש לגלות בדוח הדירקטוריון את מלוא המידע הנדרש לצורך הבנת הטיפול החשבונאי שיושם והבסיס לו, במתכונת דלעיל, והכול בשינויים המחוייבים.

יש לציין, כי במסמך, שפורסם על ידי מחלקת תאגידים של רשות ניירות ערך בהתייחס ל-FAQ 14 ("המסמך"), מדגישה מחלקת התאגידים של רשות ניירות ערך, כי כחלק מביצוע פעולות אכיפה שוטפת, מתכוון סגל הרשות לבחון את נאותות הטיפול החשבונאי בו נקטו חברות בהתייחס לירידות ערך של נכסים פיננסיים המסווגים כזמינים למכירה, אשר נזקפו ישירות להון ולא לדוח רווח והפסד, ואת עמידתו של טיפול חשבונאי זה בתקני ה-IFRS. במסגרת זו מציין המסמך כי סגל הרשות יבצע פעולות ביקורת ויאסוף מידע כדי לבחון את מכלול השיקולים והעובדות, שהביאו את הגורמים האחראים לבחור בטיפול החשבונאי בו נקטו.

המסמך מציין כי בשלב הראשון סגל הרשות יתמקד בחברות כדלהלן:

1. חברות בהן חלה ירידה בשווי ההוגן של מכשיר פיננסי הוני המוצג כנכס פיננסי זמין למכירה, בשיעור של 20% ומעלה מתחת לעלותו, שנזקפה ישירות להון ולא דרך רווח והפסד.
 2. חברות בהן חלה ירידה בשווי ההוגן של מכשיר חוב המוצג כנכס פיננסי זמין למכירה, בשיעור של 40% ומעלה מתחת לעלותו, שנזקפה ישירות להון ולא דרך רווח והפסד.
- המסמך מבהיר שאין באמור בו משום קביעת כללי הכרה ו/או מדידה נוספים על אלו הקבועים בכללי חשבונאות מקובלים.

מסמך מענה לשאלות שכיחות מספר 16 (FAQ 16): הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון בנוגע להתחייבויות פיננסיות המיועדות כשווי הוגן דרך רווח או הפסד

בחודש נובמבר 2008, פרסמה רשות ניירות ערך את מסמך מענה לשאלות שכיחות מספר 16 (FAQ 16): הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון בנוגע להתחייבויות פיננסיות המיועדות כשווי הוגן דרך רווח או הפסד ("FAQ 16").

להלן עיקרי FAQ 16:

רקע

בהתאם לתקני ה-IFRS, המדידה העוקבת של התחייבויות פיננסיות לאחר ההכרה בהן לראשונה, תהיה, ככלל, לפי עלותן המופחתת תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית, זאת למעט התחייבויות פיננסיות בשווי הוגן דרך רווח או הפסד ולמעט התחייבויות פיננסיות מסוימות נוספות המפורטות בתקן חשבונאות בינלאומי 39 – "מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה" ("IAS 39").

בהתאם ל- IAS 39, התחייבות פיננסית בשווי הוגן דרך רווח או הפסד הינה התחייבות פיננסית המקיימת את אחד מהתנאים הבאים:

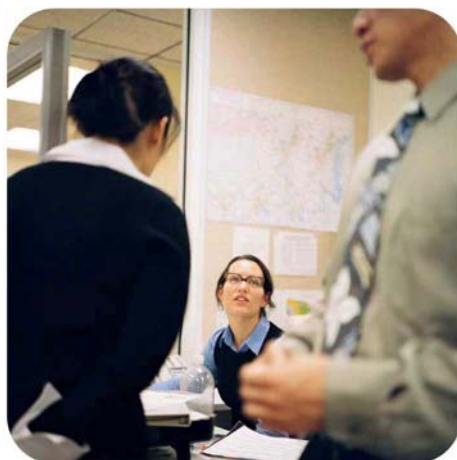
1. היא התחייבות פיננסית המסווגת כ"מוחזקת למסחר";
2. התחייבות פיננסית אשר בעת ההכרה לראשונה בה בדוחות הכספיים, יועדה על ידי התאגיד לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד, וזאת, רק כאשר ההתחייבות הפיננסית הינה חוזה הכולל נגזר משובץ אחד או יותר (ובכפוף לתנאים נוספים המפורטים ב- IAS 39) או כאשר ייעוד לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד יביא להצגה רלוונטית יותר, משום ש:
 - א. הייעוד כאמור מבטל או מקטין משמעותית חוסר עקביות במדידה או בהכרה (חוסר הקבלה חשבונאית) שהיה נוצר אילולא כן ממדידת נכסים או התחייבויות או מהכרה ברווחים ובהפסדים בגינם לפי בסיסים שונים; או
 - ב. ההתחייבות האמורה היא חלק מקבוצה של נכסים פיננסיים, התחייבויות פיננסיות או שניהם, המנוהלת וביצועיה מוערכים על בסיס שווי הוגן, בהתאם לאסטרטגיה מתועדת של ניהול סיכונים או השקעה, ומידע לגבי הקבוצה מסופק פנימית לפי אותו בסיס לאנשי מפתח ניהוליים של הישות (לדוגמה: דירקטוריון ומנהל עסקים ראשי של הישות).

אגרות חוב שהונפקו על ידי הישות, הניתנות להמרה למניות, וצמודות למדד המחירים לצרכן או לשער חליפין של מטבע חוץ, הינן דוגמה להתחייבות פיננסית אשר בהתאם ל- IAS 39, רשאי תאגיד לייעד אותה לקבוצת שווי הוגן דרך רווח או הפסד, זאת, היות שאגרות חוב כאמור הינן חוזה מארח (אגרת חוב) שבו משובץ נגזר (אופציית ההמרה).

1. תיאור ההתחייבות הפיננסית המיועדת ומטופלת כשווי הוגן דרך רווח או הפסד, לרבות מועד הנפקתה, סכום ההנפקה, אומדן תזרימי המזומנים הצפויים בגין ההתחייבות הפיננסית ומועדי תשלומם, הטיפול החשבונאי שננקט והנימוקים לו;
2. ההפרש בין ערכה בספרים של ההתחייבות הפיננסית לבין הסכום שהתאגיד יידרש לשלם בהתאם לחוזה במועד הפירעון למחזיק במחויבות;
3. סכום השינוי בשווי ההוגן של ההתחייבויות הפיננסיות האמורות, במהלך התקופה ובמצטבר, החל מיום הנפקתן;
4. השפעת השינוי בשווי ההוגן על הרווח או ההפסד לתקופה המדווחת ולתקופות קודמות, המופיעות בדוחות הכספיים, ועל ההון למועד הדוחות הכספיים;
5. הגורמים העיקריים לשינוי בשווי ההוגן של ההתחייבויות הפיננסיות, במהלך התקופה ובמצטבר.

בנוסף, מבהיר FAQ 16, כי אין באמור בו משום צמצום הוראות גילוי החלות על התאגיד מכוח כל דין, לרבות גילוי בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

השאלה?

FAQ 16 דן בשאלה: מהו הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון בדבר התחייבויות פיננסיות אשר יועדו לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד ומטופלות כך בדוחות הכספיים של התאגיד?

התשובה

בהתאם ל- FAQ 16, הגילוי הנדרש בדוח הדירקטוריון בדבר התחייבויות פיננסיות אשר יועדו לקטגוריית שווי הוגן דרך רווח או הפסד ומטופלות כך בדוחות הכספיים של התאגיד יכלול, לכל הפחות, את הפרטים הבאים:

גילוי תזרים המזומנים החזוי למימון פירעון התחייבויות התאגיד הנחיה לפי סעיף 36א(ב) לחוק ניירות ערך התשכ"ח - 1968

בחודש נובמבר 2008, פרסמה רשות ניירות ערך הנחיה לפי סעיף 36א(ב) לחוק ניירות ערך התשכ"ח - 1968 ("חוק ני"ע"), בנושא גילוי תזרים המזומנים החזוי למימון פירעון התחייבויות התאגיד ("ההנחיה").

להלן עיקרי ההנחיה:

ההנחיה מטילה דרישה על תאגיד מדווח (למעט תאגיד בנקאי, כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981 ומבטח, כהגדרתו בחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א - 1981), שתעודות התחייבות שהנפיק הוחזקו בידי הציבור בתאריך החתימה על הדוח התקופתי (שנתי או רבעוני), לפרסם דוח תזרים מזומנים חזוי, מקום בו נודע לדירקטוריון על קיומם של סימני אזהרה בדוחות התאגיד, כמפורט להלן, בנוגע ליכולת התאגיד לעמוד בהתחייבויותיו. דוח תזרים המזומנים החזוי יכלול את פירוט התחייבויות התאגיד ואת המקורות הכספיים מהם צופה התאגיד לפרוע התחייבויות אלה, לכל אחת מהשנתיים שלאחר מועד החתימה על הדוחות הכספיים ("תקופת התזרים החזוי"). דוח תזרים המזומנים החזוי יצורף לדוח הדירקטוריון ויינתנו לגביו הסברי הדירקטוריון.

בדברי ההסבר להנחיה צוין, כי בחינת סימני האזהרה האמורים תיעשה הן ברמת הדוחות הכספיים הנפרדים של התאגיד המדווח (דוחות "סולו") והן ברמת הדוחות הכספיים המאוחדים שלו.

סימני האזהרה האמורים הינם:

1. גירעון בהון העצמי;
2. חוות דעת או דוח סקירה של רואה החשבון למועד הדוח הכוללת הפניית תשומת לב לקשיים בהשגת מימון לפעילות התאגיד או לתלות המשך פעילות התאגיד בהשגת אמצעי מימון נוספים או לתלות המשך פעילות התאגיד באירוע שהתקיימותו כרוכה באי וודאות משמעותית או לקיומם של הפסדים מתמשכים או כל הפניית תשומת לב אחרת המעידה על קיומם של קשיים הנוגעים להמשך פעילות התאגיד;
3. גירעון בהון החוזר בצירוף תזרים מזומנים שלילי מתמשך מפעילות שוטפת;
4. גירעון בהון החוזר או תזרים מזומנים שלילי מתמשך מפעילות שוטפת, במקרה בו דירקטוריון התאגיד לא קבע, כי אין בכך כדי להצביע על בעיית נזילות.

בדברי ההסבר להנחיה צוין כי, לצורך הקביעה כי קיום גירעון בהון החוזר או תזרים מזומנים שלילי מצביע על בעיית נזילות, יש לבחון, בין השאר, את מקורות הפירעון להתחייבויותיו הקיימות והצפויות של התאגיד, מקורות האשראי שלו, ערבויות אישיות של הבעלים, אפשרויות לגיוס הון ועוד נושאים המעידים על מצב הנזילות של התאגיד.

על אף האמור לעיל, רשאי תאגיד שלא לצרף את דוח תזרים המזומנים החזוי, אם קבע, כי אין חשש סביר שהתאגיד לא יעמוד בהתחייבויותיו הקיימות והצפויות לתקופת התזרים החזוי בהגיע מועד קיומן ("מבחן התזרים"). אם התקיים מבחן התזרים, יש לציין זאת בדוח הדירקטוריון תוך פירוט הבחינה שביצע הדירקטוריון בעניין ונימוקיו לקביעה כאמור.

קבע הדירקטוריון, לצורך בחינת סימני האזהרה הנ"ל, כי קיום גירעון בהון החוזר או תזרים מזומנים שלילי מתמשך אינו מצביע על בעיית נזילות, יציין זאת בדוח הדירקטוריון ויפרט את הבחינה שביצע, וזאת במסגרת הסבריו למצב נזילות התאגיד, כנדרש על פי סעיף 10 (ב) (1) (ד) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970.

יוצא אפוא, כי בתאגיד שמתקיים בו אחד או יותר מסימני האזהרה, עומדות בפני הדירקטוריון שתי אפשרויות: פרסום קביעתו כי אין חשש סביר שהתאגיד לא יעמוד בהתחייבויותיו הקיימות והצפויות לתקופת התזרים החזוי, ולחילופין, פרסום התזרים החזוי והסבריו לו.

בדברי ההסבר להנחיה מודגש, כי כאשר דוח תזרים המזומנים החזוי כולל מידע צופה פני עתיד, כמשמעותו בסעיף 32א לחוק נ"ע, הרי שלצורך קבלת הפטור מאחריות לנזק בגין פרטים מטעים, במקרה שנעשה שימוש במידע צופה פני עתיד, ומידע זה לא התממש או התממש באופן שונה מכפי שנצפה, על התאגיד לעמוד בכל התנאים לקבלת הפטור המפורטים בסעיף הנ"ל, לרבות ציון מפורש לצד המידע הספציפי המהווה מידע צופה פני עתיד את היותו כזה; פירוט העובדות והנתונים העיקריים ששימשו בבסיס המידע והדגשת הגורמים העיקריים שיכולים להוביל לאי התממשות המידע.

כמו כן, בדברי ההסבר להנחיה מובהר כי במקרה שבדוחות התאגיד ובחוות הדעת או דוח הסקירה של רואה החשבון המבקר ניתן גילוי נאות לקיומה של הערת עסק חי, כמשמעותה בגילוי דעת 58 של לשכת רואי החשבון בישראל, אין התאגיד נדרש לבחון עמידתו בהוראות ההנחיה (אם כי אין בכך כדי לגרוע מחובותיו של התאגיד ודירקטוריון התאגיד לעמוד בדרישות הדיון, ולהביא בפני המשקיעים את מלוא המידע באשר לפעילותו, לגורמים המעידים על הספק בדבר יכולתו להמשיך בפעילותו העסקית בעתיד הנראה לעין ולתוכניות ההנהלה לטיפול במצבו).

בנוסף, מצוין בדברי ההסבר להנחיה, כי אין בה כדי לגרוע מחובת התאגיד לפרסם כל פרט החשוב למשקיע סביר, או מסמכותו של סגל הרשות, במסגרת סמכותו הכללית, לדרוש כל פרט החשוב למשקיע סביר, או לדרוש פרסום דוח תזרים חזוי, בין אם התקיימו סימני האזהרה ובין אם לאו, בין אם ניתנה הצהרת דירקטוריון על עמידה במבחן התזרים ובין אם לאו, והכל בהתאם לנסיבות העניין.

הנחיה לעניין דוח בדבר מצבת התחייבויות של תאגיד לפי מועדי פירעון (ת26 פומבי)

בחודש נובמבר 2008 פרסמה רשות ניירות ערך הנחיה לעניין גילוי בדבר מצבת ההתחייבויות של תאגיד לפי מועדי פירעון ("ההנחיה").

להלן יובאו עיקרי ההנחיה:

רקע

בדברי ההסבר להנחיה, מצינת רשות ניירות ערך ("הרשות") שההתפתחויות האחרונות בשוקי ההון והכספים בעולם מעוררות חשש בדבר פגיעה ביכולת ההחזר ומחזור החוב של תאגידים, ולהתפשטותו של "מחנק אשראי" כלל עולמי לשוק המקומי. על רקע זה, וכחלק מפעולות שמבצעת הרשות לתמיכה בשוק המקומי ולהגברת שקיפותו, נדרשו תאגידים, בחודש אוקטובר 2008, על-ידי הרשות, לדווח על מצבת ההתחייבויות שלהם לפי מועדי פירעון על גבי טופס ת126, בדיווח לא פומבי. בהמשך לדיווח האמור, וכנדבך נוסף לשם השגת שקיפות נאותה שנועדה לנסוך וודאות ולהגביר את אמון הציבור בשוק ההון, פרסמה הרשות את ההנחיה.

עיקרי ההנחיה

ההנחיה קובעת לתאגיד מדווח חובת פרסום דוח לציבור בדבר מצבת התחייבויותיו לפי מועדי פירעון ("דוח מצבת התחייבויות לפי מועדי פירעון") באופן המובא להלן.

ההנחיה אינה חלה על :

1. תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), וכן לגבי מידע בדוחות כספיים של תאגיד שאיחד או איחד באיחוד יחסי תאגיד בנקאי, ככל שמידע זה מתייחס לתאגיד הבנקאי;
2. מבטח כהגדרתו בחוק הפיקוח על עסקי ביטוח, התשמ"א-1981, וכן לגבי מידע בדוחות כספיים של תאגיד שאיחד או איחד באיחוד יחסי מבטח, ככל שמידע זה מתייחס למבטח; ו-
3. תאגיד מדווח שעיקר ייעודו הנפקת מוצרי מדדים ומכשירים פיננסיים.

דוח מצבת ההתחייבויות לפי מועדי פירעון יוגש על-ידי התאגיד בד בבד עם פרסום הדוחות התקופתי או הרבעוני. הנתונים ימולאו על גבי טופס דיווח ייעודי - טופס ת126 ("הטופס"). בטופס ייכללו נתונים אודות מצבת ההתחייבויות של התאגיד לפי מועדי פירעון, לתקופה של 5 השנים הקרובות ואילך, ביחס לתקופות של 12 חודשים ממועד הדוח הכספי, תוך פירוט הכולל, בין היתר, אגרות חוב שהונפקו לציבור על ידי התאגיד, אגרות חוב פרטיות ואשראי חוץ בנקאי, אשראי בנקאי מבנקים בישראל ובחו"ל וחשיפת אשראי חוץ מאזני (כגון ערבות פיננסית והתחייבות למתן אשראי).

פירוט ההתחייבויות יעשה לפי ההחזרים על פי תנאי ההתחייבות החוזיים, תוך הבחנה בין תשלומי קרן וריבית, ותוך פילוח ההתחייבויות לפי בסיסי ההצמדה (כגון: מדד, דולר, יורו).

במקביל לפרסום ההנחיה, פרסמה רשות ניירות ערך מסמך בנוגע למבנה דוח גילוי בדבר מצבת התחייבויות של תאגיד לפי מועדי פירעון (ת126 פומבי) ("המסמך"). המסמך מציין, בין היתר, כי הנתונים שימולאו בטופס יתבססו בעיקרם על הדוחות הכספיים המפורסמים, המוצגים בשקלים (אף אם צורפו כנספח), למעט חישובים מסוימים שאינם מופיעים בדוחות, כדוגמת תשלומי הריבית לשנים הבאות וכן פריסה תזרימית של תשלומי האג"ח. חלק מהנתונים הנדרשים

תחילתה של ההנחיה ביום 4 בדצמבר 2008, ואולם היא חלה גם על דוחות כספיים ביניים ליום 30 בספטמבר 2008 שהוגשו עובר למועד פרסומה.

בעקבות פניות רבות שנעשו לרשות לאחר פרסום ההנחיה והמסמך פרסם סגל הרשות, באתר האינטרנט של רשות ניירות ערך, קובץ מרוכז של השאלות המרכזיות שעלו בעניין והתשובות להן. בין השאר, מובהר בקובץ האמור, כי את הנתונים, שיש להזין בטבלאות לגבי תשלומי הקרן והריבית של כל האשראים למיניהם (אג"ח, הלוואות מבנקים וכיוצ"ב), יש לרשום בהתאם לסכומים שישולמו בפועל במועד הפירעון, דהיינו הסכומים הלא מהוונים, ולכן, הסכום הכולל של הקרן והריבית שיופיעו בטבלאות לא יהיה זהה לסכומים המוצגים בדוחות הכספיים. האמור תקף גם לאשראים למיניהם אשר מוצגים בשווי הוגן.

לנוחותכם, להלן כתובת האינטרנט באתר הרשות בה תוכלו למצוא קישורים לפרסומים האמורים לעיל:

<http://www.isa.gov.il/Default.aspx?Site=TAAGIDIM&ID=2235,2889>

גילוי על תוכנית רכישה עצמית ועל רכישה עצמית הנחיה לפי סעיף 36א(ב) לחוק ניירות ערך התשכ"ח - 1968

לאחרונה, עקב המשבר בשווקי ההון, מבצעות חברות רבות רכישה עצמית של אגרות חוב או ניירות ערך אחרים שהונפקו על ידיהן בעבר לציבור.

בחודש דצמבר 2008, פרסמה רשות ניירות ערך ("הרשות") הנחיה לפי סעיף 36א(ב) לחוק ניירות ערך התשכ"ח - 1968, בנושא גילוי על תוכנית רכישה עצמית ועל רכישה עצמית ("ההנחיה").

להלן עיקרי ההנחיה:

רקע

חברה רשאית לרכוש תעודות התחייבות שהציעה לציבור, במידה שהיא לא הגבילה אפשרות זו במסגרת תשקיף ההצעה לציבור. כמו כן, מאז כניסתו לתוקף של חוק החברות, התשנ"ט-1999 ("חוק החברות"), רשאית חברה לבצע רכישה של מניות וניירות ערך המירים למניות אשר הונפקו על ידה, ללא אישור בית משפט (בכפוף לכללי החלוקה), באמצעותה או באמצעות חברות בשליטתה. הרכישות יכול שיבוצעו במסגרת יישום תוכנית רכישה אשר גיבשה החברה או בעקבות החלטת רכישה שהתקבלה אד-הוק.

בדברי ההסבר להנחיה מציינת הרשות, בין היתר, כי:

- לדעת הרשות, קיימת חשיבות לכך שמשקיע ידע מראש על תוכניותיה של חברה לרכוש ניירות ערך של עצמה, או תוכניות של חברה בת לרכוש ניירות ערך של החברה האם. מידע כאמור הוא בגדר פרט חשוב למשקיע סביר, השוקל קנייה או מכירה של ניירות ערך של התאגיד. משכך, גילוי בעניין זה עשוי להתחייב מכוח הדין, ובהתאם, ההנחיה נועדה להסיר ספק באשר לקיומה של חובת גילוי כאמור.
- אין באמור בהנחיה כדי לגרוע מחובת גילוי בנוגע להחלטה לבצע רכישה של ניירות ערך של התאגיד, שלא הוצעו לציבור על פי תשקיף, אם גילוי כאמור מתחייב מכוח תקנה 36א(א) לתקנות ניירות ערך (דו"חות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970.
- רכישת ניירות ערך על פי תכנית יכול שתתבצע בדרך של עסקות בבורסה או מחוץ לבורסה, בדרך של הצעת רכש, בדרך של החלפת ניירות ערך בהסדר, או בכל דרך אחרת. החלטה על ביצוע רכישה בדרך של הצעת רכש תהיה כפופה לחובת גילוי על פי ההנחיה, רק מקום בו הצעת הרכש נעשית כחלק מתכנית רכישה.
- עצם הגילוי על פי ההנחיה בנוגע לתכנית רכישה, שאושרה בתאגיד המדווח או בתאגיד בשליטתו, לא ייחשב כשלעצמו כפעולה המכוונת להניע ציבור בעלי ניירות ערך למכור לתאגיד ניירות ערך. כמו כן, אין בגילוי האמור כדי להחליף או לגרוע מחובות הגילוי בהתאם לתקנות ניירות ערך (הצעת רכש), התש"ס-2000.
- חובת הדיווח המיידית, המפורטת בהנחיה, בגין ביצוע פעולות רכישה או מכירה של תעודות התחייבות של התאגיד, על ידי התאגיד או על ידי תאגיד בשליטתו, נובעת מכך שיש במידע על פעולות אלה כדי להוות איתות לשוק ביחס להערכת התאגיד את תמחור תעודות ההתחייבות שלו וסיכויי פירעון.

עיקרי דרישות הגילוי האמורות בהנחיה:

א) חובת דיווח אודות תוכנית רכישה

במידה שהחליט תאגיד מדווח או תאגיד בשליטתו לבצע רכישה⁴ על פי תכנית, של ניירות ערך של התאגיד, שהוצעו לציבור על פי תשקיף, עליו להגיש, עם קבלת ההחלטה וטרם ביצוע התוכנית, דוח מיידי, שיצוין בו כל פרט החשוב למשקיע סביר בקשר עם התכנית, ובכלל זה יתייחס לעניינים הבאים:

1. לגבי תוכנית רכישה של כל סוג ניירות ערך - זהות התאגיד הרוכש, דרך ביצוע הרכישה, המועד המתוכנן לתחילת ביצוע תוכנית הרכישה, העיתוי המשוער של הרכישות העתידיות, התקופה שנקבעה לביצוע התוכנית, מועד אישור תוכנית הרכישה בדירקטוריון, נימוקי הדירקטוריון לביצוע הרכישה, הסכום הכספי המשוער של תוכנית הרכישה או כמות ניירות הערך שמתוכנן לרוכשם במסגרת תוכנית הרכישה, ההשפעה המוערכת של ביצוע הרכישה על דוחותיו הכספיים של התאגיד (לרבות ציון השפעת המס בספרים והערכת חבות המס בגין הרכישה), השלכות המס על מחזיקי ניירות הערך ומקורות המימון לביצוע תוכנית הרכישה (הייתה תוכנית הרכישה מיועדת להיות ממומנת בהלוואה, יינתנו פרטים אודות תנאי ההלוואה);
2. לגבי תוכנית רכישה של מניות וניירות ערך המירים - יינתנו, בנוסף לפרטים המופיעים בפסקה הקודמת, גם התייחסותו של הדירקטוריון לעמידה במבחני החלוקה המנויים בסעיף 302(א) בחוק החברות, תוך ציון ה"רווחים", כמשמעותם בסעיף 302(ב) בחוק החברות, ולגבי ניירות ערך המירים - גם סכום הרכישה אשר לא ייחשב כ"חלוקה", על פי סעיף 309א לחוק החברות. במידה שצפויה לתוכנית הרכישה השפעה מהותית על שיעורי ההחזקה בהון ובזכויות ההצבעה של בעלי עניין בתאגיד - תפורט ההשפעה האמורה;
3. בדוח הדירקטוריון השנתי והרבעוני של התאגיד יובאו פרטים ביחס לכל תכניות הרכישה שדווחו בתקופת הדוח או שהן בתוקף במועד הדוח, תוך פירוט אופן ביצוען בפועל.

ב) חובת דיווח אודות רכישה עצמית או מכירה של תעודות התחייבות

במקרה בו רכש תאגיד מדווח או תאגיד בשליטתו תעודות התחייבות של התאגיד המדווח, או מכר תעודות התחייבות של התאגיד המדווח, יגיש התאגיד המדווח דוח מיידי, ובו פרטים בנוגע לעסקת הרכישה או המכירה, לפי העניין, בהתאם לפירוט הנדרש בתקנה 33(א) לתקנות ניירות ערך (דוחות תקופתיים ומידיים), התש"ל-1970, בשינויים המחויבים. חובת הגשת הדוח המידי האמור בסעיף זה לא תחול על תאגיד שעיקר ייעודו הנפקת מוצרי מדדים, כהגדרתם בתקנון הבורסה, או הנפקת מוצרים מובנים כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995.

תחילה

ההנחיה בתוקף החל ממועד פרסומה.

⁴ כהגדרת המונח "רכישה" בחוק החברות (המפורטת במסגרת הגדרת "חלוקה" בחוק החברות) בשינויים מסוימים המפורטים בהנחיה.

פרק ב' מאמרי מסים

מיסוי ישראלי פסקי דין

זכאות להחזר מס שנוכה במקור

ע"א 9670/05, גיל חברה לפיתוח ותעשיות בע"מ נ' פקיד השומה תל אביב.

ביום 11 ביוני 2008, פורסם פסק דינו של בית המשפט העליון, הדן בהשבת תשלום מס ביתר ששולם על ידי הנישום. בית המשפט נעתר לבקשת החזר מס שנוכה במקור בגין דיבידנד, שחולק לבעלי המניות שלא כדין והוחזר לחברה, בהסתמך על דוקטרינת עשיית עושר ולא במשפט.

עיקרי פסק הדין: רקע עובדתי

בשנת 1984 שילמה גיל חברה לפיתוח ותעשיות בע"מ ("המערערת") לבעלי מניותיה דיבידנד בסך \$10,000,000, אשר נוכה ממנו מס במקור. מאוחר יותר, נקבע על ידי בית המשפט המחוזי, בפסק דין הצהרתי, כי הדיבידנד חולק לבעלי המניות שלא כדין, וכי עליהם להשיבו למערערת, שבמהלך השנים נכנסה להליכי פירוק. כתוצאה מכך, ביקשה המערערת את החזר המס שנוכר במקור בגין הדיבידנד.

במסגרת התביעה שהוגשה לבית המשפט המחוזי, טען מפרק המערערת, כי לאחר שנקבע על ידי בית המשפט כי הדיבידנד ששולם לבעלי המניות לא חולק כדין ואינו נחשב לדיבידנד, לא היה מקום לשלם לפקיד השומה תל אביב ("המשיב") מס בגינו, ועל כן, המערערת זכאית להשבת סכום המס ששילמה.

מנגד, טען המשיב, בין היתר, כי אין יריבות בינו לבין המערערת, הואיל ורק בעלי המניות זכאים לתבוע את השבת המס, בעוד שהמערערת, שניכתה את המס במקור, אינה זכאית לכך.

החלטת בית המשפט העליון

בית המשפט העליון קבע, בין היתר, כי אין מקום לקבל את טענותיו של המשיב בדבר העדר יריבות בינו לבין המערערת, שכן לא יתכן כי ניכוי מס במקור ביתר יותיר את הגוף, אשר ניכה את המס במקור, מול שוקת שבורה, כשהוא נתון לחסדיהם של בעלי המניות, שבכוחם להחליט אם ברצונם לתבוע את המס ששילם ביתר ואם לאו. לפיכך, זכאית המערערת להשבת הסכום שנוכה במקור, בכפוף לאי-התיישנותה של עילת התביעה.

בנוסף, בית המשפט העליון קבע, כי הן לשונו של סעיף 160 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), התשכ"א-1961 ("הפקודה"), הדן בהחזר מס ביתר, והן תכליתו של סעיף זה, מלמדים כי יש להחיל את סעיף 160 לפקודה על נישומים בלבד, ולא על מי שניכה עבורם מס במקור. בנוסף, תכליתה של הוראת סעיף 160 לפקודה הינה להסדיר את אופן השבתו של מס ששולם בטעות או ביתר לנישום המקיים את התנאים הקבועים בה, ואין בסעיף זה כדי לפגוע בזכותו של צד שלישי להשבת מס שנוכה על ידו ביתר, מתוקף דין אחר, גם אם מדובר במס ולא בסכומים מסוג אחר.

יש לציין, כי מסקנה זו הינה בעלת השלכות, הן לעניין תחולתם של דיני עשיית עושר ולא במשפט הכללים, והן לעניין ההליכים בהם יש לנקוט כדי להשיג על מס שנוכה במקור בטעות או ביתר ותקופת ההתיישנות החלה על עילת התביעה.

במסגרת פסק דינו, קבע בית המשפט המחוזי, בהתבסס על סעיף 6(א) לחוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979, כי משעה שהוראת סעיף 160 לפקודה מהווה עילה מדינית עשיית עושר ולא במשפט במסגרת דיני המסים, הוראה זו הינה "דין עשיית עושר ספציפי", אשר עוסק בזכותם של נישום ושל מי שניכה מס במקור להחזר מס ששולם על ידם ביתר, גם כאשר לא מתקיימת במקביל עילה מכוח דיני עשיית עושר הכלליים.

לפיכך, משקבע בית המשפט העליון, כי הוראה סעיף 160 לפקודה אינה חלה במקרה של תביעה על ידי מי שניכה את המס במקור, להבדיל מנישום, כי אז, דיני ההשבה הספציפיים הקבועים בפקודה אינם חלים אף הם, ולכן המסקנה לפיה זכאית המערערת להשבת המס ששולם על ידה ביתר, הנובעת מדיני עשיית עושר ולא במשפט הכלליים, היא בלתי נמנעת.

יש לציין כי לפסק הדין הנ"ל חשיבות רבה לכל הקשור לזכות העמידה של הגורם המנכה מס במקור מול פקיד השומה, בעיקר אם מדובר בניכוי מס במקור מתושבי חוץ, בגין תשלום שאינו חייב במס בישראל, כך שמשלם המס במקור יכול לדרוש את המס בחזרה.

פרשנות לטובת הנישום

ע"א 9453/06 מנהל מע"מ ומס קניה ת"א נ' שופינג. קום בע"מ

ביום 11 באוגוסט 2008, פורסם פסק דינו של בית המשפט העליון, הדן, בין היתר, בפרשנות דיני המיסים. בית המשפט העליון קבע, כי פרשנות דיני המיסים אינה שונה מפרשנות כל חוק אחר, אך אין להתעלם מכך שלאחר מיצוי הניתוח הפרשני – הלשוני והתכליתי – של הוראת המס, בלא שניתן להגיע לכלל הכרעה, יש לפרש את הוראת המס לטובת הנישום.

עיקרי פסק הדין:

רקע עובדתי

שופינג. קום בע"מ ("המשיבה") הינה חברה שהתאגדה בישראל, והנפיקה את מניותיה בבורסת NASDAQ (נסד"ק) בשנת 2004. בסכום של כ-100 מיליון דולר. המשיבה הגישה לרשם החברות בישראל דוח על הקצאת מניותיה, אך הוא סירב לקבלו ולרשום את ההקצאה, מכיוון שהדוח לא בויל לפי חוק מס הבולים על מסמכים, התשכ"א-1961 ("חוק מס בולים"). בהקשר זה, מנהל מע"מ ומס קנייה ("המערער") ביקש לחייב את החברה בתשלום מס בולים, בעקבות אותה הנפקה, בשיעור של כ-1%, המסתכם בכמיליון דולר, בהתאם לסעיף 11(א) לתוספת א' לחוק מס הבולים.

נקדים ונציין, כי עד שהתקבל חוק החברות החדש בשנת 2000, שילמו כל החברות הציבוריות בישראל מס בולים, אך משנת 2000, החברות הנסחרות בישראל אינן משלמות מס זה, ואילו החברות שנסחרות בחו"ל נאלצות לשלם. בפסק דין זה העלה המערער בפעם הראשונה את השאלה, האם יש צורך לשלם מס בולים בגין הנפקה מחוץ לישראל?.

קביעת בית המשפט העליון

בית המשפט העליון קבע, כי חברה ציבורית בישראל, שנסחרת רק בחו"ל ושהגישה לרשם החברות דו"ח על הקצאת מניותיה בחו"ל, אינה חייבת בתשלום מס בולים בגין דו"ח זה בלבד.

בית המשפט נימק את קביעתו בכך שהנחת היסוד היא כי אין להטיל מס "אלא בחוק או על פיו", וודאי שהחוק המטיל מס יעשה זאת באופן בהיר וחד משמעי.

לאחר מיצוי תהליך הפרשנות, בית המשפט לא הגיע להכרעה אם יש לראות בסעיף 11(א) לתוספת א' לחוק מס הבולים מקור לחיוב בגין הקצאת מניותיה של חברה ציבורית שנסחרת בחו"ל, וקבע כי חוק מס בולים לוקה בכשל ניסוחי ובהתייחסות עמומה בהקשר זה.

לכן, נקבע כי אין בהוראות חוק מס הבולים כדי לחייב את המשיבה במס בגין הדו"ח על הקצאת מניותיה בחו"ל.

יש לציין, כי לפסק דין זה חשיבות רבה והשלכות מעבר לנושא המסוים שנדון בו, מכיוון שהוא קובע הלכת פרשנות לטובת הנישום, במקרה של חוסר בהירות בלשון הוראות המס, כדברי השופט דנציגר:

"פרשנות דיני המס אינה שונה מפרשנות כל חוק אחר... אין להתעלם מכך שלאחר מיצוי הניתוח הפרשני - הלשוני והתכליתי - של הוראת המס בלא שניתן להגיע לכלל הכרעה, כי אז יש לפרש את הוראת המס לטובת הנישום."

מיסוי שחקנים זרים

עמ"ה 505/04, אליצור אשקלון נ' פקיד שומה אשקלון.

ביום 31 באוגוסט 2008, פורסם פסק דינו של בית המשפט העליון הדן בחבות המס בהתאם לסעיף 18 לאמנה למניעת כפל מיסים בין ישראל לארה"ב.

בפסק דין זה, בית המשפט נדרש לשאלה - האם, כטענת אליצור אשקלון ("המערערת"), סעיף 18 לאמנה למניעת כפל מיסים בין ישראל לארה"ב ("האמנה") מהווה הסדר שונה ונפרד לעניין בדרנים ציבוריים מההסדר הכללי לעניין עצמאיים (ס' 16) ושכירים (ס' 17), או שמא, כטענת פקיד שומה אשקלון ("המשיב"), מהווה סעיף 18 מקור חיוב נוסף לעניין "בדרנים ציבוריים" מעבר להסדר החיוב הכללי (החל גם בעניינים) בסעיף 16 (כעצמאיים) או בסעיף 17 (כשכירים). בית המשפט קיבל את עמדת המשיב וקבע, כי הפרשנות לפיה סעיף 18 לאמנה כולל הוראה מיוחדת, המטילה חובת מס נפרדת על בדרנים מקצועיים גם על פי מבחן גובה ההכנסה – זאת בנוסף לחבות הכללית על פי מבחני סעיפים 16 ו-17 לאמנה – אינה עומדת בסתירה למבנה הכללי של חובת המס על פי האמנה.

עיקרי פסק הדין:

רקע עובדתי

המערערת הינה עמותה רשומה המפעילה קבוצת כדורסל. בשנות המס נשוא הערעור הועסקו ע"י העמותה, בין ששה לתשעה שחקנים זרים, תושבי ואזרחי ארה"ב. השחקנים הזרים נכחו ופעלו בישראל, למעלה מ- 183 ימים בכל אחת משנות המס הרלבנטיות, וקיבלו כולם משכורות מהמערערת עבור שירותים כשחקנים בקבוצה. אף לא אחד מהשחקנים הזרים השתכר סכום העולה על 400 דולר לכל יום במהלך התקופה בה שיחק בקבוצה, וכולם נמנו על הגדרת "בדרן ציבורי" בה עוסק סעיף 18 לאמנה.

המערערת לא ניכתה מס הכנסה ממשכורות השחקנים הזרים, שכן להשקפתה, הן היו פטורות מתשלום מס בישראל, מכוח הוראות סעיף 18 לאמנה. בהתקיים תנאי ההעסקה המצוינים לעיל. המערערת טענה, כי סעיף 18 לאמנה מהווה הסדר שונה ונפרד לעניין בדרנים ציבוריים, בהשוואה להסדר הכללי לעניין עצמאיים (ס' 16) ושכירים (ס' 17), מנגד עמד המשיב על טענתו כי סעיף 18 מהווה מקור חיוב נוסף לעניין "בדרנים ציבוריים", מעבר להסדר החיוב הכללי (החל גם בעניינים) בסעיף 16 (כעצמאיים) או בסעיף 17 (כשכירים).

החלטת בית המשפט המחוזי

בית המשפט המחוזי קבע, כי ברמה הלשונית תיתכנה שתי הפרשנויות המנוגדות. הפרשנות המוצעת לסעיף 18 לאמנה על ידי המערערת מנתקת את הוראתו מהקשר הדברים הקבועים בכללים שבסעיפים 16 ו-17 לאמנה, באופן בו "בדרן ציבורי" מהווה קטגוריה נפרדת לחלוטין מכל שאר בעלי עיסוקים ומקצועות. פרשנות זו מובילה לתוצאה של אבחנה בלתי מוצדקת ובלתי מוסברת בין "בדרנים ציבוריים" לבין כלל העוסקים, ולפיה בדרן ציבורי, בניגוד לכל האחרים, יהיה פטור מחובת המס בישראל גם אם הוא נוכח בה כל השנה כולה וגם אם שכרו מגיע לכדי 400 דולר ליום או קצת פחות מכך, קרי, גם אם ניתן למסות אותו בהתאם לסעיף 16 או לסעיף 17 לאמנה.

החלטת בית המשפט העליון

בית המשפט העליון קבע, כי יש מקום לשתי הפרשנויות הלשוניות שנטענו על ידי המערערת ועל ידי המשיב, ולכן, עליו לפנות לכלי פרשני נוסף, והוא תכלית החקיקה (קרי, תכליתה של האמנה). בהתאם, נקבע כי הפרשנות לפיה סעיף 18 לאמנה כולל הוראה מיוחדת, המטילה חובת מס נפרדת על בדרנים מקצועיים גם על פי מבחן גובה ההכנסה – זאת בנוסף לחבות הכללית על פי מבחני סעיפים 16 ו-17 לאמנה – אינה עומדת בסתירה למבנה הכללי של חובת המס על פי האמנה. ההיגיון והתכלית המונחים ביסוד החיוב הנוסף לגבי "בדרנים ציבוריים" נובעים ממאפיינים המייחדים את עיסוקם, ובעיקר, ניידות רבה בין מדינות שונות (ולעניין פסק הדין, שתי מדינות האמנה דנן), תקופות ביצוע קצרות של העיסוק (ולעניין ספורטאים – טורנירים או תחרויות למיניהן) ואפשרות לשכר גבוה יחסית לתקופת פעילות קצרה או קצרה ביותר.

לפיכך, תכליתו של סעיף 18 לאמנה הינה כי בקבוצה מוגדרת ומיוחדת זו של "בדרנים ציבוריים", על מאפייניה המיוחדים – **יחול מבחן נוסף לחיוב במס "במדינת המקור"** – הוא מבחן גובה ההכנסה, הנקבע, בנסיבות המיוחדות של סוג העיסוק, על פי רף מינימאלי של הכנסה יומית העולה על 400 דולר ליום. לדעת בית המשפט, פרשנות זו של סעיף 18 לאמנה עולה בקנה אחד עם ההתייחסות המפורשת לענין "בדרנים ציבוריים" אמנים וספורטאים, באמנות המודל של ארה"ב, של הארגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי (ה-OECD) ושל האו"ם. אכן, בכל אותן האמנות הניסוח לענין זה הינו ברור ומפורש, ואינו לוקה בכפל המשמעות שבאמנה דנן. אולם יש בכך כדי להעיד על ההתייחסות הכללית אל בעלי העיסוקים המיוחדים הנ"ל המצדיקה הרחבת מעגל החיוב במס (במדינת המקור) על פי מבחן הכנסה יומי גבוה, גם כאשר לא מתקיימים תנאי החיוב הרגילים והכללים ביחס לשאר סוגי העיסוקים.

גילוי וקבלת מידע על הסדרי מס עם נישומים

בש"א 11676/08 + עמ"ה 1091/07, סילברבוים אחזקות בע"מ נ' פקיד שומה-היחידה הארצית.

בחודש אוקטובר 2008, פורסמה החלטתו של בית המשפט המחוזי, הדנה בהליכי גילוי, עיון והמצאת מסמכים לחברת סילברבוים אחזקות בע"מ על ידי רשות המיסים. בית המשפט קבע, כי במקרים מסוימים, זכאי נישום לחשיפת מידע הנוגע להחלטות פקיד השומה בנוגע למקרים דומים.

עיקרי פסק הדין:

רקע עובדתי

חברת סילברבוים אחזקות בע"מ ("החברה") מכרה מניות של חברה בהחזקתה, לחברה אחרת, המחיר שנקבע בין הצדדים איננו המחיר בבורסה. פקיד השומה טען שמדובר ביחסים מיוחדים בין המוכר לקונה, ולכן, בהתאם להוראות הדין, יש להתעלם מהמחיר שנקבע בין הצדדים, ולקבוע מחיר לפי מחיר המניה בבורסה.

החברה טענה, כי רשות המסים, לא אחת, אינה מקבלת את מחיר המניה בבורסה כמחיר השוק שלה, ולכן לא ברור, מדוע בעניינה היא מסתמכת על המחיר בבורסה, לבד מהעובדה שהסתמכות במקרה זה מיטיבה עם הרשות.

לחברה הוצא צו על פי סעיף 152(ב) לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), תשכ"א-1961 (להלן- "הפקודה"), וזאת לאחר שלא הושגה הסכמה עם פקיד השומה. במהלך הליכי הגילוי והעיון, שהתנהלו בין הצדדים, נתבקש המשיב להמציא לחברה מסמכים רבים, הרלוונטיים, לטענתה, לערעור, וזאת כדי להוכיח את טענתה, כי פקיד השומה במקרים רבים אחרים אכן התעלם ממחיר המניה בבורסה לצורך קביעת מחיר שוק.

המשיב סרב לאפשר לחברה את הגילוי והעיון, בשל כלליות בקשתה, ומכאן הדיון בבקשה זו.

דרישת החברה עוררה סוגיה שאינה קשורה לדיני המס, שעניינה- מהם המסמכים והידעיות שחייב פקיד השומה לגלות לנישום במהלך ערעור על צו/ הליכי שומה?

החלטת בית המשפט המחוזי

בית המשפט המחוזי קבע, כי לסוגיה הנדונה שני פנים, המהווים עקרונות יסוד, כל אחד בפני עצמו: מצד אחד יש לשמור על עקרון השוויון בין הנישומים, כלומר לשאוף לכך שאותה סוגיה תטופל באופן זהה אצל נישומים שונים. על פי עקרון זה, צודקת הנישומה במקרה הנדון, ויש לחשוף בפניה את כל המקרים הדומים שטופלו על ידי פקיד השומה, בכדי למנוע מצב של איפה ואיפה.

מאידך, לרשויות המסים אסור לגלות, על פי דין, מידע שהגיע אליהן עקב טיפול בשומה, ויתרה מכך, קביעה סותרת עלולה לגרום למצב בו נישומים לא יגלו מידע לרשויות המס, שמא מידע זה יתגלגל ביום מן הימים לידיים הלא נכונות.

בית המשפט ציין כי למרות שהגילוי הינו הכללי והחיסיון הינו החרגי, לא בנקל יורה בית המשפט על חשיפתם של ההסדרים אותם עורכת רשות המסים. על הנישום להוכיח, כי בעבר אכן נהג פקיד השומה אחרת בהסדר דומה, וכן כי המידע שייחשף יהיה רלבנטי גם למקרה שלו.

בנוסף, הבהיר בית המשפט, כי על מנת שלא לפגוע בחיסיון של צדדים שלישיים, המשיב אינו נדרש למסור כל פרט ביחס לעסקה ספציפית, אלא את העקרונות לאורם הוא מתנהל בנוגע לקביעת מחיר עסקה בין צדדים ביניהם שוררים "יחסים מיוחדים".

- בהתאם, נקבע, כי כדי שתאושר בקשת נישום כאמור לעיל, עליו למלא אחר שני תנאי סף:
1. הצגת תשתית עובדתית, ולו לכאורה, כי המחלוקת שנתגלעה בין הצדדים, הוסדרה בעבר על ידי פקיד השומה בצורה שונה, ואין המדובר בטענת אפליה בעלמא;
 2. מידת הרלוונטיות לכאורה של המידע המבוקש לשומה נשוא הערעור.

לאור האמור לעיל, קבע בית המשפט המחוזי, כי **"הנישום זכאי לקבל הסבר מה היתה עמדת רשות המסים בעבר, על בסיס איזו פרשנות של דיני המס היא עוגנה, מהי עמדתה כיום, ומהו ההסבר לשינוי העמדה או הפרשנות"**.

תיקוני חקיקה

עולים חדשים ותושבים חוזרים

בחדש ספטמבר 2008, במסגרת תיקון 168 לפקודת מס הכנסה (נוסח חדש), תשכ"א-1961 ("התיקון" ו-"הפקודה", בהתאמה), נקבעו הטבות והקלות במס לעולים חדשים ותושבים חוזרים. תיקון זה כולל הקלות והסרת חסמי מס משמעותיים, מתוך ציפייה לגל של עלייה שיתרום רבות להגדלת ההון האנושי והגברת ההשקעות בישראל.

להלן עיקרי השינויים:

- **מעמד מיסוי חדש: "תושב חוזר ותיק**, בנוסף לאלה שהיו ידועים בעבר ("עולה חדש" ו"תושב חוזר" (רגיל) – "תושב חוזר ותיק" יחשב מי שחזר והיה לתושב ישראל, לאחר שהיה "תושב חוץ" במשך 10 שנים רצופות לפחות. מעמד זה מעניק לתושב החוזר הוותיק הטבות זהות להטבות הניתנות לעולה חדש.
על מנת לעודד את חזרתם של ישראלים רבים השוהים בחו"ל, נקבעה הוראת שעה לשנים 2007-2009, לפיה מי שהיה לתושב ישראל בשנים אלו, ייחשב ל"תושב חוזר ותיק" לאחר שהיה תושב חוץ במשך חמש שנים בלבד.
- **הרחבת הגדרת "תושב חוץ"** - יחיד שיצא מישראל, ובמשך השנתיים הראשונות שהיה בחו"ל 183 ימים לפחות בכל שנה, וימשיך לשהות בחו"ל עוד שנתיים, בהן יוכיח ניתוק של "מרכז החיים" מישראל, יחשב כ"תושב חוץ" רטרואקטיבית, **מהיום בו יצא לחו"ל**. זאת, בניגוד להגדרה הקודמת.
- **צמצום הגדרת "תושב חוזר"** - החל מיום 1 בינואר 2009, יחיד שיצא מישראל ייחשב ל"תושב חוזר", לאחר שהיה "תושב חוץ" במשך 6 שנים רצופות לפחות (חלף 3 שנים טרם השינוי).
- תחילת התיקון מיום 1 בינואר 2007 - לפיכך, יחיד שהיה ל"תושב חוזר" ביום 1 בינואר 2007, ועונה להגדרת "תושב חוזר ותיק" בהתאם לתיקון, ייהנה מכל ההטבות שנקבעו בתיקון באופן רטרואקטיבי.

להלן טבלה, המרכזת את עיקרי ההקלות במסגרת התיקון:

סוג ההקלה		ערב התיקון		הדין החדש (התיקון)	
		תושב חוזר	עולה חדש	תושב חוזר	עולה חדש/ תושב חוזר ותיק
פטור ממס על הכנסות פאסיביות		5 שנים	5 שנים	5 שנים (*)	10 שנים
פטור ממס על רווחי הון (הפסד הון לא יהיה ניתן לקיזוז על פי סעיף 92 לפקודה)		10 שנים	10 שנים	10 שנים	10 שנים
פטור ממס על הכנסות מעסק		אין	4 שנים	אין	10 שנים

פטור ממס על הכנסות ממשלח יד	אין	אין	אין	10 שנים
פטור ממס על הכנסות מעבודה	אין	אין	אין	10 שנים
תחולה גם לגבי נכסים חדשים	אין	אין	אין	יש
הקלה במבחן "השליטה והניהול" (**)	אין	אין	אין	יש
פטור מחובת גילוי ודיווח (פטור מהגשת דוח על הכנסות פטורות ומהגשת הצהרת הון למשך 10 שנים על הנכסים הפטורים)	אין	אין	אין	יש
מסלול התאקלמות (אפשרות לבחור שלא להיחשב כתושב ישראל בשנה הראשונה לעלייה/חזרה לישראל)	אין	אין	אין	יש

(*) התיקון מרחיב, כי הפטור ממס יחול גם על ריבית, דיבידנד ורווחי הון, שמקורם בניירות ערך הנסחרים בבורסה בחו"ל ומונהלים בחשבון בנק סגור, זאת אף אם נרכשו לאחר החזרה לישראל, ובלבד שרכישתם נעשתה מתוך רווחים הנובעים מרכישות קודמות של ניירות ערך כאמור, המנוהלים באותו חשבון בנק סגור. הקלה זו תחול גם על יחיד שחזר לישראל בשנים 2007-2008.

(**) חברות זרות, שנשלטות ומונהלות ע"י "עולה חדש" או "תושב חוזר ותיק" לא תסווגנה כחברות תושבות ישראל, ובלבד שלא סווגו ככאלו מסיבות אחרות (כגון: העברת השליטה לתושבי ישראל), וזאת למשך 10 שנים מיום העלייה / החזרה.

נקודות לתשומת לב:

- "מסלול התאקלמות", על מנת לאפשר לבעלי הון ומשפחותיהם שלא לקבל החלטות על בסיס מס בלבד, נקבעה אפשרות למי שהפך לתושב ישראל לבקש "שנת הסתגלות", על פיה הוא לא יחשב תושב ישראל לצרכי מס באותה שנה, ובכך לא יפגע בהטבות מס עתידיות אם יחליט לעזוב ולחזור לישראל לאחר מכן. בהתאם, מי שהגיע לישראל בין ה-01.01.2007 לבין ה-16.09.2008, ונחשב "תושב חוזר ותיק" או "עולה חדש", יודיע על כוונתו לא להיות תושב ישראל בשנה הראשונה לעלייתו/ חזרתו, עד ליום 15.12.2008. אולם, מי שהגיע לישראל לאחר ה-16.09.2008 ונחשב "תושב חוזר ותיק" או "עולה חדש", יודיע על כוונתו כאמור בתוך 90 יום מיום עלייתו/ חזרתו לישראל.
- "חברה בהשקעת חוץ" - חברה שהייתה 'חברת משקיעי חוץ' במועד אישור התוכנית או בשנת הבחירה תמשיך להיחשב ככזו גם אם בעלי מניותיה שהיו תושבי חוץ במועד האמור, הפכו לתושבי ישראל לראשונה, ובלבד שלא שינו את שיעור החזקתם בחברה, והכל עד תום תקופת ההטבות של אותו מפעל והרחבתו, אם התבצעה בתוך חמש שנים מיום שהפכו בעלי המניות לתושבי ישראל לראשונה.
- חפיפה בין הגדרת "תושב ישראל" להגדרת "תושב חוץ" - בעוד שלפני התיקון ההגדרות השלימו זו את זו, לאחר התיקון עלולים להיות מצבים של חפיפה בין ההגדרות.

מיסוי שוק ההון בצל המשבר*

מיסוי שוק ההון בצל המשבר - מקלטי סערה ליחידים

מאת:

אבי נוימן, רו"ח, (משפטן),
שותף, מחלקת מסים
קסלמן וקסלמן, PwC ישראל
avi.noiman@il.pwc.com

יוני לוי, רו"ח,
מנהל בכיר, מחלקת מסים
קסלמן וקסלמן, PwC ישראל
yoni.levi@il.pwc.com

בתקופה האחרונה אנו עדים למשבר כלכלי עולמי שפקד את השווקים הפיננסיים ובא לידי ביטוי בקריסת בנקים למשכנתאות בעולם עקב משבר הסאב-פריים, קריסת בתי השקעות בארה"ב, פשיטות רגל של בנקים ברחבי העולם, ירידות חדות בבורסות ברחבי העולם וחשש ממיתון עולמי. המשבר הפיננסי לא פסח על ישראל וגרם להגברת אי הוודאות בשוק ההון ולנפילות חדות בכל המדדים העיקריים, לרבות בשוק האג"ח הקונצרני. כפועל יוצא של אותן ירידות נוצרו למשקיעים הפסדים כבדים מניירות ערך ואשר לגביהם ישנה התייחסות נפרדת בדיני המס. ניתן לומר כי מאז הושקה רפורמת המס הגדולה בשוקי ההון לפני כשש שנים (ורפורמה נוספת לפני שלוש שנים) זו השנה הראשונה שבה אנו נאלצים להתמודד באופן משמעותי עם פרקי דיני המס הדנים בקיזוז הפסדים, אשר עשויים להשפיע באופן ניכר על תוצאת המס של כל אחד מאיתנו. במאמר זה נסקור את מורה הנבוכים לטיפול בהפסדי ניירות ערך שנתהוו כתוצאה מהמשבר:

1. עיתי קיזוז הפסדים בשוק ההון

- ככלל, שיטת מיסוי רווחי הון מניירות ערך (לרבות הכרה בהפסדי הון) מבוססת על עקרון המימוש ולכן "הפסדים על הנייר" לא יוכרו לצרכי מס כל עוד לא מומשו בידי היחיד. יודגש כי מכירה ורכישה חוזרת ללא שינוי בתמהיל התיק עשויה להיות מסווגת על ידי רשויות המס כעסקה מלאכותית.
- החל משנת 2006 אוחדו סלי קיזוז ההפסדים לגבי המכשירים הפיננסיים השונים (לרבות נכסי הון נסחרים וכאלו שאינם נסחרים) וכיום יחיד יכול לקזז הפסדי הון מניירות ערך נסחרים גם כנגד רווחים מנכסי הון מניבים אחרים, כגון שבח מנכס נדל"ן.
- בוטלה שיטת הקיזוז של "מס כנגד מס" וכיום שיטת קיזוז ההפסדים מבוססת על "הפסד כנגד רווח". המשמעות היא שניתן לקזז הפסדים מניירות ערך גם כנגד רווחי הון בעלי שיעור מס גבוה מ- 20% (מבוססי חישוב ליניארי וכד')
- כיום, יחידים יכולים גם לקזז הפסדי הון שוטפים מניירות ערך (אלו שמומשו בשנת המס בלבד) כנגד הכנסות ריבית או דיבידנד מאותם ניירות ערך שמומשו או מניירות ערך אחרים ובלבד ששיעור המס על הכנסות אלו אינו עולה על 25% ואכן זהו המצב במרבית המקרים אצל יחידים. כך לדוגמה אם היחיד קיבל השנה⁵ קופון ריבית מאג"ח ממשלתי או קונצרני יש מקום לשקול עד תום השנה מימוש ניירות ערך מפסידים עד גובה הכנסות אלו לצורך קיזוז. לעומת זאת אם צפוי להתקבל נתח קופון ריבית משמעותי בשנת

* המאמרים פורסמו בעיתון ה-TheMarker, בחודש נובמבר 2008. אבי נוימן, רואה חשבון ומשפטן, הינו שותף האחראי על תחום שוק ההון במחלקת המסים של קסלמן וקסלמן. יוני לוי, רואה חשבון (MBA) הינו מנהל במחלקת המסים של קסלמן וקסלמן. האמור במאמר זה הינו על דעת הכותבים בלבד ואין לראות בו חוות דעת או המלצה מקצועית.
⁵ הערת העורכים- בכל מקום בו נכתב "השנה", הכוונה היא לשנת 2008.

- ככלל, אם נרכשו ניירות ערך במספר מועדים שונים, שיטת חישוב המס בעת מכירת חלק מהאחזקות מבוססת על שיטת FIFO, אלא אם ניתן להוכיח זיהוי ספציפי של ניירות הערך הנמכרים (כגון: חשבונות בנק נפרדים). השנה קיימת חשיבות יתרה לאופן ייחוס ניירות ערך שנרכשו בשכבות שכן סביר להניח שדווקא ניירות הערך שנרכשו בשנתיים האחרונות הן אלו שלמעשה ספגו את ההפסדים הכבדים כתוצאה מהמפולת בשווקים.

להלן תמצית דוגמאות לפעולות נדרשות בידי יחידים למספר מקרים:

מצב	בדיקה	דרכי פעולה
ליחיד נבעו הפסדים מניירות ערך שטרם מומשו (הפסדים "על הנייר")	• האם מומשו השנה בידי היחיד (בעיקר במחצית הראשונה של השנה) ניירות ערך ברווח • האם מומשו השנה בידי היחיד נכסי הון ברווח (כגון: נכס נדל"ן, זכויות הונות מכוח הסכמים ועוד)	אם כן יש לשקול מימוש ניירות ערך מפסידים עוד השנה עד גובה הרווח המדווח לצורך קיזוז
	• האם היחיד מחזיק מק"מ שפדיונו צפוי עוד השנה (מק"מ 1218, 1258) • האם התקבלה או צפויה להתקבל עוד השנה ריבית מניירות ערך (כגון: אג"ח ממשלתי/ אג"ח קונצרני) • האם נתקבלו השנה הכנסות מדיבידנד מניירות ערך נסחרים ושאינם נסחרים (לרבות הפחתות הון שבוצעו על ידי חברות נסחרות)	אם כן יש לשקול מימוש ניירות ערך מפסידים עוד השנה עד גובה הניכיון, הריבית או הדיבידנד לפי העניין, לצורך קיזוז
	• האם צפויה להתקבל הכנסת ריבית מני"ע (אג"ח) בתחילת שנת 2009 • האם צפוי פדיון של מק"מ בתחילת שנת 2009 (מק"מ 219,319)	אם כן, יש מקום לשקול דחיית מימוש ניירות ערך מפסידים לשנה הבאה

אם כן, יש מקום להקדים מימוש אותם ניירות הערך והזכויות הלא נסחרות עד לתום שנת המס (במידת האפשר) על מנת לאפשר קיזוז הפסדי הון מניירות ערך שמומשו ולהימנע מחובת הגשת דין וחשבון לשנת 2008 לרשויות המס, מקום בו היחיד פטור מחובה כאמור. (*) יודגש כי על מנת לקזז הפסדי הון מניירות ערך שנבעו השנה כנגד רווחי הון אחרים שימומשו בשנת 2009 כאמור לעיל, על היחיד יהיה להגיש דוח לפקיד השומה הן לשנת 2008 והן לשנת 2009	• האם היחיד מחזיק בניירות ערך נסחרים ותיקים שעדיין גלום בהם רווח (קרנות נאמנות, אג"ח וכד') • האם היחיד מחזיק בנכסים שאינם נסחרים (כגון: מניות בחברה פרטית, לרבות נכסי הון שהגיעו ליחיד בירושה) וצופה מימושם בטווח הקרוב • האם היחיד מחזיק נכסים מניבים כגון: נדל"ן להשקעה • האם היחיד צופה מימוש זכויות הוניות במסגרת עיסוקו (מכירת פעילות, לרבות מכר של מוניטין)	ליחיד נבעו הפסדים מניירות ערך שמומשו השנה (בוצעה מכירה בפועל)
יש מקום לשקול מכירת המק"מ לקראת תום השנה (לפני הפדיון) על מנת לאפשר את קיזוז ההפסדים מניירות ערך שמומשו השנה כנגד תשואת המק"מ שנצברה. (*) לא ניתן יהיה לקזז את הפסדי ההון המועברים לשנה הבאה כנגד הניכיון שינבע מפדיון המק"מ	• האם היחיד מחזיק מק"מ שפדיונו צפוי בתחילת שנה הבאה (מק"מ 319,219)	

2. עם הפנים קדימה – מקלטי סערה

סערת השווקים, כבר כיום, הביאה לשינוי דפוסי ההשקעה במכשירים פיננסיים אצל היחיד ומעבר מאפיק מנייתי והשקעות בעלות סיכון לאפיקים סולידיים יותר. גם לשיקולי המס בעת שינוי דפוסי ההשקעה ישנו משקל מכריע בעת בניית תיק השקעות חדש:

- כפי שראינו השנה, בשל המדד הגבוה יחסית בשנת המס (צפי למדד בקרוב של - 5%), נוצר יתרון מס להשקעה בנכסים פיננסיים צמודים על פני נכסים פיננסיים שאינם צמודים (מק"מ/אג"ח ממשלתי לא צמוד, פק"מ) על אף ששיעור המס על מכשירים שקליים נמוך יותר (שכן היחיד נהנה מהגנה אינפלציונית פטורה ממס במכשירים הפיננסיים הצמודים). לא ברור אם מגמה זו תימשך בשנת 2009, ועל כן יהיה צורך לבחון את אפיקי ההשקעה בהתאם להתנהגות המדד.
- בטווח הקצר – קיים יתרון לרכישת אג"ח ממשלתי בעלי מח"מ קצר על פני מכשירים בנקאיים כדוגמת פיקדון. הן הריבית והן רווח ההון במימוש האג"ח יהיו ניתנים לקיזוז מהפסדי שוק ההון, בכפוף להוראות דיני קיזוז הפסדים (החריג: פנסיונרים הנהנים מהקלות מס על הכנסות ריבית מפיקדונות בנקאיים ולא מריבית על ניירות ערך).
- בטווח הארוך – קיים יתרון מס למכשירים הוניים על פני מכשירים פירותיים (כגון: קרנות כספיות או קרנות נאמנות שקליות) שכן באמצעות השקעה במכשירים אלו, שבמהותם מהווים "נכסי מעטפת" למכשירים פירותיים ניתן יהיה להשיג דחיית מס ארוכה, הגנה אינפלציונית, מנגנון נוח יותר לקיזוז הפסדים, פתרון לבעיית הפרשי שער שליליים ועוד.

להלן טבלת צפי למקלטי הסערה של השקעות יחידים בשנה הקרובה:

סעיף	פיקדונות בנקאיים	אג"ח ממשלתי (*)		קרן נאמנות/
		צמוד	לא צמוד	
הגדרת הרווח	הכנסה מריבית (אין רווחי הון)	ריבית/ניכיון ורווח הון	ריבית/ניכיון ורווח הון	רווח הון
חישוב הרווח	פקדון לא צמוד - נומינלי פקדון צמוד – ריאלי	ריאלי	נומינלי	ריאלי
שיעור המס	15%	20%	15%	20%
מועד אירוע המס	בעת הפרעון (בדו"ח תקופה של עד שנה)	במימוש (יתרון של דחיית מס לתקופות ארוכות)		
הפרשי שער שליליים	מיסוי הריבית. על פי עמדת רשות המסים אין ניכוי של ההפסד מירידת שע"ח כנגד הכנסות הריבית (**)	הפסד מהפרשי שער מופחת מהרווח עד לאיפוסו (לא מוכר הפסד ריאלי)		
קיצוז הפסדים מני"ע בשנת המס	לא ניתן לקיצוז כנגד הכנסות הריבית	ניתן לקיצוז הן כנגד רווחי הון והן כנגד הכנסות ריבית		

(*) יש לשים לב כי בשוק עדיין קיימות סדרות של גילון חדש, גלבוע וגליל שהונפקו לפני 8.5.00- בעלי מח"מ קצר יחסית והריבית עליהן פטורה ממס (כגון: גילון 2301, 2302 ועוד)

(**) יודגש כי קיימות גם גישות מס אחרות התומכות בקיצוז כאמור.

מיסוי שוק ההון בצל המשבר – מקלטי סערה לחברות

במאמר הקודם סקרנו את היבטי המס העולים לגבי יחידים כתוצאה מהמשבר הפיננסי שפקד את השווקים. מיותר לציין כי המשבר לא פסח על החברות במשק, ואף עוצמתו עשויה להיות גדולה יותר, שכן היקפי ההשקעות של חברות בשוקי ההון, בדרך כלל, גבוהים משמעותית מהיקפי ההשקעה של כלל היחידים ומשקי הבית. במאמר זה נסקור את מורה הנבוכים להשלכות המס של המשבר הפיננסי בהתייחס לחברות:

1. עיתי קיזוז הפסדים בשוק ההון

- ככלל, שיטת מיסוי רווחי הון מניירות ערך (לרבות הכרה בהפסדי הון) מבוססת על עקרון המימוש ולכן "הפסדים על הנייר" לא יוכרו לצרכי מס כל עוד לא מומשו בידי החברה. יחד עם זאת, לאור ביטולו של סעיף 6 לחוק התיאומים עולה שאלה לגבי תחולתו של "עקרון המימוש" לגבי הכנסות/הפסדים מניירות ערך עסקיים או המשמשים למימון ההון החוזר של החברה והינם אינטגרליים לעסק.
- החל משנת 2006 חלים כללי הוראות פקודת מס הכנסה לגבי הפסדים מניירות ערך, ושלא כמו בעבר, קיזוז הפסדים מני"ע (הפרש ריאלי) לא יוגבל רק לקיזוז כנגד רווחים אחרים מניירות ערך וניתן יהיה לקזז הפסדי שוק ההון גם כנגד רווח מרווחי הון אחרים כגון: רווח מממוש השקעה במניות לא נסחרות, רווח הון ממכירת פעילות עסקית (מוניטין), שבח מקרקעין שאינו מחוייב כהכנסה עסקית ועוד.
- כיום, חברות יכולות לקזז הפסדי שוק ההון כנגד הכנסות פירותיות רק באופן מוגבל, כגון קיזוז הפסדים מניירות ערך רק כנגד ריבית שנתקבלה מאותו נייר ערך אך לא כנגד ריבית מני"ע אחרים (כגון: ריבית שנתקבלה מאג"ח ממשלתי או קונצרני) שכן שיעור המס החל על הכנסות אלו בשנת המס⁶ עולה על 25%.
- קיזוז הפסדי הון מניירות ערך כנגד הכנסות מדיבידנדים הינו רלבנטי בחברות רק לגבי דיבידנד שמקורו בחו"ל וחייב במס בידי החברה או דיבידנדים ממפעל מאושר/מוטב (אם כי כאן מקוזז "הפסד יקר" כנגד "רווח זול").
- בעקבות ביטול חוק התיאומים לא תינתן עוד הגנת שחיקה אינפלציונית על ניירות ערך שנמכרו בהפסד (חישוב נומינלי) כפי שהיה ערב ביטולו של החוק. לאור ההפסדים שנוצרו בשנת המס והמדד הגבוה צפויה שחיקה ריאלית של כ- 5% בהפסדים מניירות ערך. יודגש כי גם העברת הפסדי שוק ההון לקיזוז לשנים הבאות תעשה נומינלית ללא מידוד.

להלן תמצית דוגמאות לפעולות נדרשות בידי חברות למקרים מסויימים שארעו בשנת המס:

מצב	בדיקה	דרכי פעולה
לחברה נבעו הפסדים מניירות ערך שטרם מומשו (הפסדים "על הנייר")	• האם מומשו השנה בידי החברה (בעיקר במחצית הראשונה של השנה) ניירות ערך ברווח • האם מומשו השנה בידי החברה נכסי הון ברווח (כגון: נכס נדל"ן, זכויות הונות מכוח הסכמים ועוד)	אם כן, יש לשקול מימוש ניירות ערך מפסידים עוד השנה עד גובה הרווח המדווח לצורך קיזוז

⁶ הערת העורכים- בכל מקום בו נכתב "השנה" או "שנת המס", הכוונה היא לשנת 2008.

	האם התקבלה או צפויה להתקבל עוד השנה ריבית מניירות ערך שספגו הפסדים (כגון: אג"ח קונצרני)	אם כן – יש מקום לשקול לממש את נייר הערך הספציפי מיד לאחר קבלת הריבית, עד לתום שנת במס. אם הריבית צפויה להתקבל בשנה הבאה – יש מקום לדחות את מימוש נייר הערך
לחברה נבעו הפסדים מניירות ערך שמומשו השנה (בוצעה מכירה בפועל)	האם צפוי פדיון של מק"מ עד לתום השנה או בתחילת שנה הבאה	אם כן – יש מקום למכור את המק"מ לפני מועד פדיונו (שיעור מס נמוך יותר ואפשרות קיזוז הפסדים רחבה יותר) (*) על פי הוראות ניכוי מס במקור דמי ניכיון הינם הכנסת ריבית על פי הפקודה.
	האם לחברה יש החזקות בחברות זרות עם עודפים צבורים לחלוקה	אם כן – יש מקום לשקול משיכת דיבידנד עוד השנה ולקזז את ההפסדים מני"ע שמומשו השנה כנגד אותה הכנסה (*) הפסדי הון מועברים לא יהיו ניתנים לקיזוז כנגד דיבידנד שיתקבל בשנה הבאה.

2. עם הפנים קדימה – מקלטי סערה

סערת השווקים, הביאה כבר כיום לשינוי דפוסי ההשקעה במכשירים פיננסיים אצל חברות, תוך העדפת מכשירים פיננסיים סולידיים על פני מכשירים פיננסיים בעלי סיכון, כדוגמת מניות. גם לשיקולי המס בעת שינוי דפוסי ההשקעה ישנו משקל מכריע בעת בניית תיק השקעות חדש:

- העדפת מכשירים פיננסיים הונים על פני מכשירים פיננסיים פירותיים** – מאפשר דחיית מס ארוכה עד למועד מימוש הנכס, שיעורי מס נמוכים יותר בעת מימוש הנכס (לאור ירידה נוספת בשיעור מס החברות בשנתיים הקרובות), אפשרות נוחה יותר לקיזוז הפסדי הון כנגד רווחי המכשיר ההוני והגנה אינפלציונית על ההשקעה במכשירים אלו. כך לדוגמה יש מקום לשקול השקעה בקרנות נאמנות פטורות חלף השקעה בפיקדונות או באג"ח משלמי קופון.
- מעבר מהשקעה בפיקדונות להשקעה בקרנות כספיות** – לאור ביטול חוק התיאומים בוטלה למעשה ההגנה האינפלציונית שהייתה קיימת על פיקדונות שמומנו מהון עצמי של חברות ולפיכך החל משנת 2008 נוצר חיסרון מס בהשקעה באפיק הפיקדונות (אשר ההצמדה בגינם חייבת במס בידי חברות). העדנה הצפויה לקרנות הכספיות בעתיד, נובעת, בין היתר מהיותם מכשיר הוני כמפורט לעיל וכן בשל ההגנה האינפלציונית הניתנת לחברה

להלן טבלת צפי למקלטי הסערה של השקעות חברות בשנה הקרובה:

סעיף	פיקדונות בנקאיים	אג"ח ממשלתי (*)		קרן נאמנות/ קן
		לא צמוד	צמוד	
הגדרת הרווח	הכנסה מריבית (לא רווח הון)	ריבית/ניכיון ורווח הון	ריבית/ניכיון ורווח הון	רווח הון
חישוב הרווח	נומינלי (מיסוי הפרשי הצמדה וריבית)	ריאלי	ריאלי	ריאלי
שיעור המס	מס חברות: בשנת 2008 – 27% בשנת 2009 – 26%	רווח הון – 25% ריבית : מס חברות: בשנת 2008 – 27% בשנת 2009 – 26%		רווח הון – 25%
מועד אירוע המס	בסיס צבירה (בד"כ תקופה של עד שנה לפירעון הפיקדון)	רווח הון - במימוש (יתרון של דחיית מס לתקופות ארוכות) ריבית – במועד התשלום		
הפרשי שער שליים	יוכרו כהוצאה כנגד הכנסות הריבית	הפסד מהפרשי שער מופחת מהרווח (מנגנון מובנה בחישוב "סכום אינפלציוני")		
קיזוז הפסדים מני"ע בשנת המס	לא ניתן לקיזוז כנגד הכנסות הריבית מפיקדונות בנקאיים	אפשרויות קיזוז רחבות: * רווח ההון - ניתן לקיזוז כנגד הפסדי הון * הכנסות הריבית – ניתנות לקיזוז כנגד הפסד מאותו ני"ע		

(*) לשים לב כי בשוק עדיין קיימות סדרות של גילון חדש, גלבע וגליל שהונפקו לפני 8.5.00 בעלי מח"מ קצר יחסית ורווח ההון בגינם פטור ממס, גם לגבי חברות (כגון: גילון 2301 ו- 2302).

3. הלהיטים התורניים והיבטי המס שלהם – רכישה עצמית של מניות ופדיון מוקדם של אג"ח
לאחרונה, לאור מפולת המחירים בבורסה, אנו עדים לגל של רכישות עצמיות ומהלכי פידיון מוקדם של אג"ח בידי חברות. הגדלת התשואה לפדיון ומחירי שוק למניות שאינם משקפים את שוויה האמיתי של חברה הינם הקטליזטור של ביצוע מהלכים אלו. בביצוע רכישה עצמית של מניות טמונים יתרונות רבים כגון: תמיכה במחיר המניה בבורסה, הקטנת היקף המניות הצפות בשוק והגדלת הרווח למניה, אפשרות להנפיק מחדש את המניות הרדומות בעתיד ללא הוצאות הנפקה משמעותיות או לחילופין להקצות מניות אלו לעובדים כחלק ממהלך תוכניות התגמול. גם בפדיון מוקדם של אג"ח טמונים יתרונות רבים כגון: איתות חיובי על מצבה הפיננסי של החברה, ניצול שערי ריבית יורדים תוך המרת חוב "יקר" בחוב "זול" יותר ממקורת מימון אחרים, פתרון לבעיות ה- covenants של חברות וכמובן יצירת רווח מפדיון מוקדם. לצד פעולות אלו, עולות השאלות לגבי היבטי המס החלים בביצוע אותן מהלכים כמפורט בטבלה שלהן:

הפעולה	היבטי המס החלים על החברות
רכישה עצמית של מניות	<u>בעת הרכישה</u> – במקרים מסויימים תחול חובת ניכוי מס במקור על החברה (רכישה מחוץ לבורסה, רכישה באמצעות transfer agent) <u>בעת הנפקה מחדש</u> – - אם הרכישה בוצעה על ידי החברה ההנפקה מחדש לא תהווה ארוע מס ובלבד שמכירת המניות הרדומות אינה נושאת אופי מסחרי על פי מבחני חוזר מס הכנסה - אם הרכישה בוצעה על ידי חברה בת המכירה מחדש תחשב כארוע מס
פדיון מוקדם של אג"ח	<u>אם הרכישה בוצעה על ידי החברה המנפיקה</u> (*) - הרווח מפדיון מוקדם ירשם כהכנסה לצרכי מס ובמקרים מסויימים ניתן יהיה לקזז הפסדי הון מניירות ערך כנגד אותו רווח. <u>אם הרכישה בוצעה על ידי חברה בת של המנפיקה</u> – לא ירשם רווח מפדיון מוקדם והוא ידחה למועד הפרעון הרשמי של האג"ח (*) קיימות גישות מס אחרות לגבי קביעת מקור ההכנסה לצרכי מס.

4. החזרי מס בגין מימושי ניירות ערך בשנים 2006-2007

עם ביטולו של סעיף 6 לחוק התיאומים והמעבר למיסוי ניירות ערך על פי הוראות פקודת מס הכנסה עלתה שאלה מהו שיעור המס שחל על מימוש ניירות ערך בידי חברה שחלו עליה הוראות חוק התיאומים ערב תיקון 147, קרי האם יחול שיעור מס חברות רגיל או שיחול שיעור מס אחיד של 25%. רק לאחרונה הביעה רשות המסים את עמדתה, שאגב באה לידי ביטוי בטפסי הגשת הדוח השנתי, כי על אף לשון הוראת השעה, שיעור המס שיחול על מימוש ניירות ערך שנרכשו בידי חברות מיום 1.1.06 יהא שיעור מס אחיד של 25% ולא שיעור מס החברות בשנת המכירה (בשנת 2006 – חסכון של 6%, בשנת 2007 – חסכון של 4%). לאור העובדה ששוקי ההון הניבו

מיסוי בינלאומי

רפורמות ושינויי חקיקה

הזעזועים בשווקים והירידה החדה בהיקף העסקאות וברווחי החברות מחייבים את המדינות השונות לנקוט פעולות אשר יסייעו בהקטנת הנזקים ויאפשרו חזרה למסלולי צמיחה, ובמקביל, יובילו לגביית מס אפקטיבית אשר נחוצה למימוש תוכניות החילוץ העולמיות. גם לחילופי השלטון בארה"ב בתחילת השנה הקרובה צפויים להיות השלכות משמעותיות על משטרי המס בארה"ב ובמדינות נוספות.

להלן ריכוז של מספר התפתחויות בתחום המס במדינות מפתח שונות ברחבי העולם - הן התפתחויות הקשורות במשבר הפיננסי והן התפתחויות אחרות. אין ספק כי שינויים מהותיים נוספים יעלו, יבחנו ויחוקקו בחודשים הקרובים. אנו נמשיך ונעדכן אתכם.

ארה"ב

הקלות מס לצורך מאבק במשבר הפיננסי

במטרה לעודד העברת כספים בתוך קבוצת חברות בינלאומיות על מנת להקל, בין היתר, על מצוקת המזומנים ומשבר הנזילות אליהן נקלעו בתקופה האחרונה, הוחלט בארה"ב על הארכה בשנה נוספת של הוראת השעה אשר אפשרה לחברות בת זרות לקבל דיבידנדים, ריביות, תמלוגים ודמי שכירות מצדדים קשורים, מבלי לגרום למיסוי מידי של הכנסות אלו בארה"ב (בשיעור מס אפקטיבי של עד 40%), תחת הוראות משטר ה- Controlled Foreign Corporation (CFC) האמריקני. יצוין, כי תחת משטר זה הכנסות כאמור של חברות בנות עלולות להיות כפופות למיסוי בידי חברת האם האמריקנית כדיבידנד, גם אם לא חולקו דיבידנדים בפועל. תחולת החריג מותנית בעמידה בקיום תנאים מסויימים, ומומלץ לקבוצות בינלאומיות הכוללות חברות החזקה אמריקניות לשקול בהקדם את יתרונות השימוש בו לצרכיהן.

כמו כן, החליטו רשויות המס הפדרליות בארה"ב (ה- IRS) על מתן הקלות זמניות נוספות, הנוגעות לפטור ממיסוי השקעותיהן של חברות זרות בנכסים מסויימים המוגדרים כ- U.S. Property, תחת משטר ה- CFC האמריקני. ככלל, השקעות של חברות זרות בנכסים המוגדרים כ- U.S. Property עלולה לגרור חבות מס מיידית בארה"ב ברמת חברת האם האמריקנית.

נציין, כי מדינות מסויימות בארה"ב המצויות זה מכבר בקשיים כלכליים (כדוגמת קליפורניה) נוקטות צעדים משמעותיים, אשר כוללים בין היתר, שלילת אפשרות קיזוז הפסדים מועברים לצרכי מס במקרים מסויימים. צעד כאמור עלול לגרום לחבות מס שוטפת משנת 2008 ואילך לחברות אשר מאוגדות או פועלות במדינות אלו על אף שצברו הפסדים מועברים ניכרים בשנים קודמות.

לסימו של הפרק האמריקני, נציין כי ה- IRS מנסה לתרום את חלקו במאבק הגלובלי נגד התחממות כדור הארץ, נושא אשר עמד במרכז תשומת הלב העולמית טרם המשבר הנוכחי. בהתאם, במהלך 2008 נקבע, כי הכנסותיהן של חברות זרות (אשר מסווגות כ- CFC לצרכים אמריקנים) ממסחר בזכויות פליטת גזי חממה (Credit Emission Allowance) לא תהיינה כפופות לחבות מס מיידית בארה"ב תחת משטר ה- CFC. ימים יגידו מתי ישוב נושא זה לעמוד בראש סדר היום העולמי, ועד כמה יהיה לממשלו של הנשיא החדש, ברק אובאמה, חלק בדבר.

סין

אי התרת הוצאות מימון והבהרות לכללי ה"מימון דק"

רפורמת המס המקיפה בסין (אשר מרבית הוראותיה נכנסו לתוקפן בשנת 2008 ונכתב עליה באגרות "מעבר לדוח" מחודשים מרס וספטמבר 2008) כללה שינויים רבים, וביניהם כללים בדבר הגבלת ההכרה בהוצאות ריבית בהלוואות בינחברתיות תחת כללי "מימון דק" (Thin

(Capitalization). באוקטובר 2008 פרסמו רשויות המס בסין חוזר אשר כולל הבהרות בנוגע להגבלות החדשות הקשורות להכרה בהוצאות הריבית. החוזר קובע כי חלק יחסי של הוצאות ריבית, הנובעות מהלוואות אשר התקבלו מצדדים קשורים לא יותרו בניכוי ככל שיחס החוב / הון של הישות הסינית עולה על 2 ל- 1 (היחס עומד על 5 ל- 1 במקרים של גופים אשר נחשבים כ"מוסדות כספיים" לעניין זה). לכלל זה נקבעו מספר חריגים חשובים, כגון אי החלתו במקרים בהם ניתן לבסס כי הריבית המחויבת עומדת בתנאים של "ריבית שוק". יש לציין כי מספר נושאים מהותיים טרם הוסדרו במסגרת החוזר, לרבות האופן בו יש לחשב את ההון של הישות הסינית ודרישות התייעוד להתקיימותה של "ריבית שוק". נושאים אלו צפויים להיות מוסדרים בפרסומים מקצועיים בהמשך.

לוקסמבורג

פטור מניכוי מס על דיבידנדים

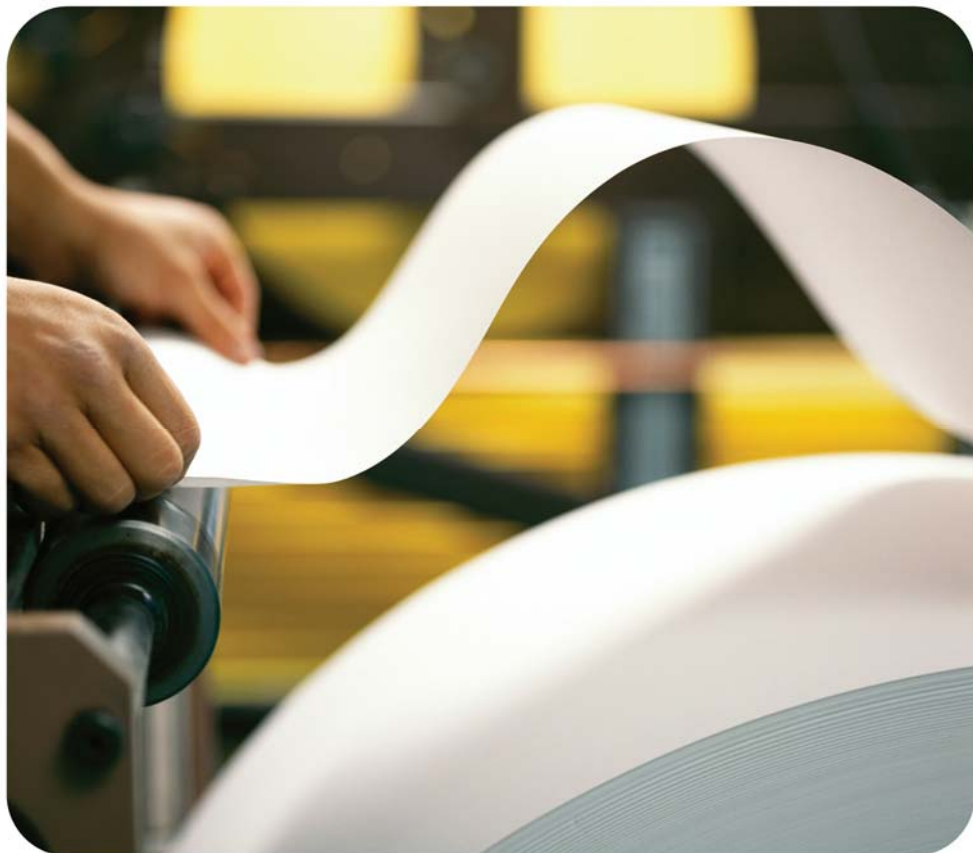
בהמשך לפרסום לאחרונה באגרת "מעבר לדוח" מחודש ספטמבר על ביטולו הצפוי של "היטל ההון" (Capital Duty) וההפחתה ההדרגתית של מס החברות בלוקסמבורג (החל מ- 1 בנובמבר 2009), פורסמה הצעת חוק נוספת, הקובעת כי דיבידנדים אשר יחולקו מחברות תושבות לוקסמבורג לבעלי מניות תאגידיים יהיו פטורים מניכוי מס במקור בהתקיים תנאים מסויימים. התנאים כוללים, בין היתר, את הדרישה כי בעל המניות יהא תושב מדינת אמנה הכפוף למס במדינת מושבו. לאור משטר המס הנוח יחסית של לוקסמבורג, הכולל (בכפוף לעמידה בתנאים מסויימים) פטור ממס על קבלת דיבידנדים ורווחי הון על ידי חברות תושבות לוקסמבורג וכן חלוקתן של הכנסות כאמור על ידן דיבידנדים, ועל מנת להפחית את העלויות הכרוכות בתפעול מבני החזקה בינלאומיים, עשוי השימוש בחברת החזקות תושבת לוקסמבורג להוות פלטפורמה יעילה לביצוע השקעות גלובליות.

במסגרת הצעת החוק החדשה מוצע גם כי נישומים בלוקסמבורג יוכלו לאמץ את כללי ה- IFRS כבסיס לחישוב הכנסתם החייבת לצורכי מס.

גרמניה

העלאת שיעור ניכוי במקור על דיבידנדים והבהרות לכללי ה- Anti Abuse

בשנת 2007, נכנסו לתוקפן הוראות אשר מטרתן, בין היתר, הייתה להגביל בצורה משמעותית את האפשרות ליהנות מניכוי מופחת של מס במקור (ולעיתים פטור מלא) בחלוקת דיבידנדים מחברות גרמניות תחת הוראות אמנת המס הרלוונטית ו/או דירקטיבת הדיבידנדים האירופאית (Parent/Subsidiary Directive). בין הדרישות החדשות לצורך הזכאות לניכוי המס המופחת / פטור נכללה הדרישה, כי לחברה מקבלת הדיבידנדים תהיה הכנסה מפעילות עסקית עצמאית (בשיעור של לפחות 10% מסך הכנסותיה). תנאי זה עלול להיות בעייתי במבנים של חברות החזקה ללא פעילות עסקית עצמאית. בהקשר זה נקבע, כי החל מה- 1 בינואר 2009 יועלה שיעור ניכוי המס במקור על דיבידנדים אשר אינם זכאים לשיעור המס המופחת ליותר מ- 26%. הואיל ושיעור ניכוי המס במקור על חלוקת דיבידנדים על פי אמנת המס בין גרמניה וישראל הינו גבוה ממילא (כ- 25%), ועל מנת למנוע "תאונות מס" במקרים של חלוקת דיבידנדים במבנים הכוללים חברות הפועלות בגרמניה, רצוי לחברות בינלאומיות ישראליות לבחון היטב את אופן פעילותן ו/או מבנה החזקותיהן ולהתאימן במידת הצורך, כדי לעמוד בתנאים הנ"ל.

פרק ג' פרסומים של הרשת

מפרסומי PricewaterhouseCoopers - מגזר הפיננסים:

המסע הקשה אל השווי ההוגן⁷

משמעותה של חשבונאות שווי הוגן היא, בין היתר, שלא ניתן למדוד את ההשקעות המתבצעות על ידי קרנות Private Equity⁸ (Private equity-type investments) פשוט לפי העלות. שינוי זה אמנם רלוונטי בעיקר לקרנות Private Equity, אך הוא מהווה מקור לסוגיות רבות גם אצל קרנות

מאת: Nick Rea
PricewaterhouseCoopers (UK)
Nick.rea@uk.pwc.com

⁷ המאמר (בשמו המקורי – "Fair value proves a difficult journey for some") הופיע בפרסום של PricewaterhouseCoopers מספטמבר 2008, European Investment Management and Real Estate News, וכן בפורמט רחב יותר במסגרת פרסום של PricewaterhouseCoopers "Fair value reporting in private equity", גם הוא מספטמבר 2008.
⁸ הערת העורכים – קרנות Private Equity הינן קרנות העוסקות בהשקעות במכשירים הוניים שהונפקו על ידי חברות פעילות ושאינם רשומים למסחר בבורסה לניירות ערך.

שווי הוגן הוא אחד הנושאים ה"חמים" ביותר אתם מתמודד כיום ענף ההשקעות האלטרנטיביות⁹. הלחץ ההולך וגובר על חברות מצד משקיעים, רגולטורים ורואי חשבון מבקרים להתמקד יותר בהערכות שווי הוגן, בשילוב עם משבר האשראי ואחד המשברים הכלכליים הקשים ביותר מזה שנים רבות, הפכו את תהליך הערכת השווי לקשה במיוחד, בתקופה בה עיקר תשומת הלב ממוקדת במיקסום תשואות, מתוך מטרה למשוך ולשמר לקוחות. עניין זה עשוי להביא לתנדטיות גבוהה הרבה יותר מבעבר בנתוני השווי ההוגן המדווחים בדוחות הכספיים.

העקרון "הישן" של מדידת השקעות לפי העלות (בניכוי הפחתות, במקרה שישנן) היה הרבה יותר פשוט ליישום מאשר מדידה לפי שווי הוגן, בפרט בתקופות של עליות בשווקי ההון. כיום, הדרישה למדידה לפי שווי הוגן הולכת וגוברת, זאת כתוצאה מדרישות חשבונאיות של תקני הדיווח הכספי הבינלאומיים (תקני ה-IFRS) ושל כללי החשבונאות המקובלים בארה"ב, וכן בשל היישום הגובר של ההנחיות הבינלאומיות ל-Private Equity והון סיכון (International Private Equity and Venture Capital Guidelines - "IPEVCG") ושל קבוצת ההנחיות האמריקניות ל-Private Equity והשקעות ("PEIGG" - US Private Equity and Investment Guidelines Group). הנחיות ה-IPEVCG מהוות מסגרת כוללת לביצוע תהליך הערכת השווי ובין היתר, ממליצות, שמעריכי השווי ינקטו ב"מידה של זהירות", אם כי לא ב"זהירות יתר". כך, בהתאם ל-IPEVCG, מעריך השווי נדרש שלא להמעיט או להפריז בערך השקעות המוערכות על ידי.

עד כה היינו עדים למספר חברות שהתמודדו היטב עם האתגר, בעוד שחברות רבות אחרות חוות קשיים במעבר לדיווח לפי שווי הוגן. כתוצאה מכך, וכתגובה לסוגיות נוספות הנוגעות לענף ההשקעות האלטרנטיביות, ביצע ענף זה בחינה מחודשת של הפרקטיקות הנהוגות על ידי, שבאה לידי ביטוי במסגרת דוח ווקר של ה-Private Equity (Private equity's Walker Report), קבוצת העבודה של קרנות הגידור (The Hedge Fund Working Group) ועל ידי הנחיות, שגיבשו הארגון הבינלאומי של רשויות ניירות ערך (The International Organization of Securities Commissions - IOSCO) ואיגוד חברות ניהול ההשקעות האלטרנטיביות (The Alternative Investment Management Association - AIMA). כל אלו מדגישים את הצורך בשיפור אופן ביצוע הערכות השווי.

⁹ הערת העורכים- המונח "השקעות אלטרנטיביות" מתייחס, בדרך כלל, להשקעות דוגמת: השקעות במוצרים פיננסיים מובנים, השקעות בעסקות עתידיות בסחורות והשקעות בקרנות הון אלטרנטיביות. ההשקעות האלטרנטיביות הן השקעות שמטבען אינן השקעות "מסורתיות" (כגון: מניות ואגרות חוב).

מסקנות

נתוני שווי הוגן מדווחים למשקיעים בקרנות השקעה במסגרת הדוחות הכספיים, במסגרת האסיפות השנתיות או במכתבים למשקיעים. הגישות שהיו ננקטות בעבר עבור צורות הדיווח השונות היו מגוונות, כדוגמת: גישת "הנמוך מבין העלות או ערך השוק", או הצהרה כי "מדיניות הערכת השווי שלנו היא להכיר בהשקעות לפי עלות, עד להתרחשות אירוע מהותי, המכתיב טיפול אחר."

כלל, גישות אלו כבר אינן תואמות את כללי החשבונאות המקובלים החלים כיום על קרנות השקעה, והן נמצאות כיום תחת עינם הבוחנת של משקיעים, רגולטורים וראי חשבון מבקרים. בהתאם, PricewaterhouseCoopers ממליצה ליישם בקפדנות את ההנחיות הקיימות בעניין זה, ובעיקר את הנחיות ה-IPEVCG וה-PEIGG, ולהסתייע בהן לצורך הכנת הערכות שווי עמידות.

בנוסף, מומלץ להכין את הערכות השווי תוך שילוב בין הגורמים בארגון המטפלים בהשקעות לבין הגורמים במערך האחורי (back office) של הארגון או פונקציית הפיננסים שלו. כמו כן, יש לתעד את אופן ביצוע הערכת השווי בצורה ברורה.

תהליך משופר לביצוע הערכות שווי עשוי אף להביא, במקרים מסוימים, לאופטימיזציה של פוטנציאל שימור הלקוחות של קרן ההשקעה - סוגיה כבדת משקל עבור כל חברת Private Equity, הפועלת בשווקים המאופיינים באי-וודאות ותנודתיות גוברות. זו בהחלט סיבה מספקת לשפר את תהליך ביצוע הערכות השווי תוך שאיפה להימנות על המובילים בענף בנושא זה.

הצעות לשיפור אופן ביצוע הערכות שווי

פתרון הסוגיות הנוגעות לאופן ביצוע הערכות שווי הוגן הינו פרויקט ארוך טווח, שנמצא עדיין בתהליך אצל הגופים השונים העוסקים בכך, זאת בפרט מכיוון שהמעבר לדיווח לפי שווי הוגן טרם הושלם. עם זאת, קיימים מספר תחומים שבהם ניתן לבצע שיפורים כבר בטווח הקצר:

- **מעורבות מנהל ההשקעות** – אין להפקיד את האחריות לביצוע הערכת השווי, באופן בלבדי, בידיהם של אנשי הצוות הפיננסי, כיוון שהם אינם בהכרח מעורבים בניהול ההשקעה בפועל¹⁰.
- **תיעוד שיקול הדעת המשמש להערכה** – כל הערכות השווי מבוססות, בין היתר, על שיקול דעת. יש לוודא, כי המחשבות והמניעים הנוגעים להפעלת שיקול דעת בביצוע הערכת השווי יתועדו בצורה ברורה, ויכסו את כל הנושאים העיקריים שלגביהם נדרשה הפעלת שיקול דעת.
- **שמירה על עקביות** – יש להשתמש באותה מתודולוגיית הערכת שווי מתקופה לתקופה, ולהימנע משינויי גישה שאינם הכרחיים. הדבר יסייע לזהות שינויים אמיתיים בשווי ההוגן.
- **בדיקת סבירות** – יש להשוות את התוצאה המתקבלת בהערכת השווי אל מול עלות הרכישה המקורית, עסקות משנים קודמות ועסקות שנעשו לאחרונה, ולבחון לאור זאת האם התוצאה שהתקבלה בהערכת השווי הינה הגיונית. יש לתעד את מסקנות הבחינה האמורה.
- **התייעצות** – פיתוח גישה עמידה לגבי אופן ביצוע הערכת שווי עשוי לצרוך זמן רב. לפיכך, חשוב לקבל ייעוץ מתאים לפני שמתחילים בגיבוש תהליך הערכת השווי.

¹⁰ הערת העורכים – אנשי הצוות הפיננסי שאינם מעורבים בניהול ההשקעה בפועל, לא בהכרח בקיאים בכל רזי מאפייניה החשובים לשם ביצוע הערכה נאותה של שווי ההוגן. עניין זה חשוב במיוחד ככל שמדובר במוצרים פיננסיים מובנים, הכוללים מכשירים מורכבים, ונפוצים בענף ההשקעות האלטרנטיביות.

פרק ד' דיני תאגידים

האם זכאי דירקטור בחברה לעיין בניירות עבודה אשר שימשו את רואה החשבון המבקר של החברה?*

ההתפתחויות האחרונות בשוקי ההון בעולם והקשיים הכלכליים בפניהם עומדות חברות רבות מעמידים דירקטוריונים "על הכוונת" של רגולטורים והציבור. שאלות בנוגע לאופן ואיכות עבודתם ובנוגע לתפקודם השוטף ובשעת משבר מעלות את הדרישה לשיפור השקיפות התאגידית, הממשל התאגידי והמודעות לניהול סיכונים אפקטיבי.

אחת השאלות שעלו לאחרונה בפסיקה הישראלית לעניין תפקודו של דירקטור היא האם זכאי דירקטור בחברה לעיין בניירות עבודה אשר שימשו את רואה החשבון המבקר של החברה לצורך ביצוע ותיעוד עבודת הביקורת.

לאחרונה דן בית המשפט העליון בסוגיה זו בעניין **חיים אינדיג נ' פרמייר קלאב בע"מ (ע"א 8548/06)**.

* המאמר נכתב על ידי ד"ר שחר הדר, עו"ד, ממשד גרוס, קלינהנדלר, חודק, הלוי, גרינברג ושות' (GKH).

תודות לאורי אפלבוים על סיוע בכתיבת המאמר. כל המידע הנוכלל במאמר זה הינו בבחינת מידע כללי בלבד, ואינו בגדר חוות דעת או ייעוץ משפטי מוסמך. על המשתמש/ת לקבל עצה מקצועית נפרדת לפני כל פעולה משפטית או אחרת המסתמכת על המאמר. המחבר והמערכת אינם נושאים באחריות כלשהי כלפי הקוראים.

פסק הדין הנ"ל עסק בדרישתו של חיים אינדיג (להלן: "אינדיג" או "המערער"), אשר שימש דירקטור בחברות המשיבות, שיומצאו לידי שורה של מסמכים, וביניהם ניירות העבודה שהוכנו על ידי רואה החשבון המבקר של חברות אלו (להלן: "פרשת אינדיג") אשר נדרשו לו, לטענתו, לקראת הדיון בדבר אישור דו"חות כספיים, תביעות תלויות מסוימות ומענקים שהתקבלו ממרכז ההשקעות, וזאת על רקע סכסוך מתמשך בחברות קלאב הוטל אילת. אינדיג טען, כי קמה לו זכות עיון במסמכים לאור סעיף 265(א) לחוק החברות, התשנ"ט-1999 (להלן: "חוק החברות") הקובע כי:

"לכל דירקטור הזכות לבדוק את מסמכי החברה ואת רישומיה ולקבל העתקים מהם, ולבדוק את נכסי החברה, ככל שהדבר דרוש למילוי חובותיו כדירקטור" (ההדגשה אינה במקור).

בית המשפט המחוזי מצא, כי בנסיבות העניין הנדון, ניירות העבודה ששימשו את רואה החשבון המבקר אינם נמנים על "מסמכי החברה" ואינם דרושים לאינדיג לצורך מילוי תפקידו כדירקטור, אשר על כן, לא קמה לאינדיג הזכות מכח סעיף 265(א) לחוק החברות. בית המשפט המחוזי קבע, כי "אין לצפות מדירקטור בחברה שיפעל תוך הסתמכות על ניירות העבודה שאין בהם כדי ללמד על ממצאים כלשהם, אלא רק על חשדות ו/או רעיונות של רואה החשבון אשר טרם אוששו או התבדו, ולא קמה לדירקטור חובת זהירות בעניין זה".

במסגרת הערעור לבית המשפט העליון, טען אינדיג, כי מוקנית לו הזכות לעיין בניירות העבודה של רואה החשבון, שכן ניירות אלו הם "פירות עבודתו" של רואה החשבון – עבודה שעבורה שילמה החברה. כמו כן לגירסתו, העיון במסמכים אלה דרוש לו לצורך מילוי תפקידו כדירקטור, שכן המידע שנמצא בניירות העבודה יאפשר לו לבחון את תקינות הטיפול בדו"חות הכספיים, הן מצד ההנהלה והן מצד רואה החשבון המבקר, ועיון זה יסייע לו במילוי תפקידו.

בית המשפט העליון נדרש בשנית לשאלה שנבחנה בבית המשפט המחוזי – האם מסמכי רואה החשבון המבקר הינם מ"מסמכי החברה" והאם אלו דרושים לדירקטור למען מילוי תפקידו.

לשכת רואי חשבון בישראל (להלן: "הלשכה") הצטרפה להליך כידיד בית המשפט (מוסד "ידיד בית המשפט" מוכר בשיטות משפט שונות מזה מאות בשנים (Amicus Curiae) ועיקרו הוא סיוע לבית המשפט בסוגיה כלשהי, על ידי מי שאינו צד ישיר לסכסוך הנדון), והגישה חוות דעת מטעמה. בחוות דעת שהוגשה מטעם הלשכה, ושנתמכה על ידי רואה החשבון המבקר של

בית המשפט העליון חזר בפסק דינו על התנאים המצטברים בסעיף 265(א) לחוק החברות, שצוטט לעיל, הנדרשים על מנת שתקום לדירקטור זכות לעיין במסמך פלוני, קרי, היותו של מסמך מ"מסמכי החברה" והיותו דרוש למילוי חובות כדירקטור.

בהקשר זה, בית המשפט העליון קיבל את עמדת בית המשפט המחוזי, שתנאים אלו לא נתקיימו במקרה דנן וקבע, כי ניירות העבודה של רואה החשבון המבקר הם מסמכיו שלו ולא מ"מסמכי החברה" והעיון בהם אינו דרוש למילוי חובותיו של הדירקטור. מטרת ניירות העבודה לשמש את רואה החשבון בעבודתו כמבקר ואלו לא נועדו לשמש את החברה או מי מטעמה לצורך הכנה או אישור של הדו"חות הכספיים של החברה.

חשיבות נוספת של ההחלטה קשורה בדגש שניתן על ידי בית המשפט העליון לשמירת חופש הפעולה ואי התלות של רואה החשבון המבקר וההכרה בתפקידו במסגרת מאזן הכוחות בין האורגנים השונים של החברה.

בהתאם להוראות חוק החברות, בעלי המניות של החברה ממנים את רואה החשבון המבקר, וזה האחרון נדרש לבדוק ולבקר את הדירקטוריון. בדיקה זו, מטבע הדברים, חייבת להיעשות באופן בלתי תלוי לחלוטין בגוף המבוקר (הדירקטוריון) על מנת שזאת תהיה אפקטיבית. פועל יוצא הוא, כי תפקידו של הדירקטור אינו לפקח על רואה החשבון המבקר, אלא נהפוך הוא, ופעולותיו של הדירקטוריון למימוש אחריותו הישירה על הדו"חות הכספיים לא יכולות להיסמך על ממצאיו של הגוף אשר תפקידו לבקר את פעולותיו הוא ולפקח עליהן. יתרה מכך, חשיפת ניירות העבודה של רואה החשבון המבקר בפני הגוף המבוקר עלולה לפגוע באפקטיביות של הביקורת בכללותה ובאפקטיביות שבשימוש בניירות העבודה בפרט.

חשיבות תפקיד רואה החשבון וחשיבות עצמאותו לצורך ההגנה על המשקיעים בחברות מצדיקים אם כן את התוצאה אליה מגיע בית המשפט העליון בפרשת אינדיג. כוחו העיקרי של רואה החשבון המבקר כשומר סף (כ- gatekeeper) הוא במעמדו העצמאי, ופסק הדין בפרשת אינדיג מחזק ותומך במסקנה זו.